

Telegraful Român

Anul 164 • nr. 19-20

15 mai 2016

• 230 DE ANI DE ÎNVĂȚĂMÂNT TEOLOGIC LA SIBIU •

O ȘCOALĂ TEOLOGICĂ ORTODOXĂ CU O VASTĂ LUCRARE MISIONARĂ ÎN POPORUL ROMÂN

Mesajul PF Părinte DANIEL,
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, la
aniversarea a 230 de ani de învățământ teologic
ortodox neîntrerupt la Sibiu, 16-22 mai 2016

Învățământul teologic-pedagogic ortodox sibian împlinește zilele acestea 230 de ani de existență neîntreruptă. Încă de la începutul domniei sale, împăratul Iosif II (1780-1790), de la Viena, a emis o lege specială pentru învățământul din Principatul Transilvaniei, anume *Norma Regia*, care prevedea dezvoltarea uniformă a învățământului mediu, prin înființarea de gimnazii confesionale. Dacă reprezentanții altor confesiuni beneficiau de un sistem de învățământ confesional organizat, cu sprijin de la Stat, ortodocșii români, fiind membri ai unei confesiuni tolerate, nu aveau dreptul la sprijin financiar din partea Statului pentru funcționarea școlilor confesionale. Abia în anul 1786 s-a aprobat finanțarea din bugetul de Stat a opt școli primare ortodoxe. Totodată, la Sibiu a fost instituit „Cursul de normă” pentru pregătirea învățătorilor și a preoților.

Școala teologică sibiană va cunoaște o nouă etapă de dezvoltare și înflorire, odată cu venirea la Sibiu, pe scaunul arhieresc, a Sfântului Ierarh Andrei Șaguna. Din toamna anului 1846, acesta a dispus ridicarea „cursului clerical” de la șase luni la un an, introducând noi materii de învățământ: *Teologia Pastorală, Metodul învățătoresc, Exegeza și Gramatica românească*. Scopul acestei inițiative a fost ca tuturor „candidaților la preoție să le fie dată posibilitatea să fie și învățători și astfel să corespundă și mai bine misiunii lor culturale de luminători ai poporului” [Eusebiu R. Roșca, *Monografia Institutului seminarial teologic-pedagogic Andreian al Arhidiecezei Gr. Or. Române din Transilvania*, Sibiu, 1911, p. 22].

Anul școlar 1924-1925 a adus schimbări în viața învățământului teologic sibian, întrucât secția teologică a seminarului va purta de acum numele de „Academia Te-

ologică Andreiană”, situație rămasă neschimbată până în anul 1948 [Mircea Păcurariu, *Două sute de ani de învățământ teologic la Sibiu*, Sibiu, 1987, p. 139]. Procesul de învățământ avea să se desfășoare pe parcursul a patru ani de studii. În ziua de 23 mai 1943 a avut loc, în cadru festiv, declararea ridicării academiei la rang universitar. În vara aceluiași an, 1943, Ministerul Culturii Naționale și al Cultelor a recunoscut drept cadre didactice titulare pe câțiva dintre cei mai prestigioși profesori, între care părinții Dumitru Stăniloae, Nicolae Terchilă, Nicolae Neaga, Liviu Stan, Grigore Marcu, Teodor Bodogae și alții. Datorită rezultatelor deosebite de care se bucura Academia Teologică universitară din Sibiu, printre studenții acesteia s-au numărat curând și tineri din alte eparhii din țară, aceștia provenind din toate clasele sociale, cu preponderență din familia de preoți, învățători și țărani.

Însă, instaurarea dictaturii comuniste în România a avut urmări negative și asupra atitudinii autorităților față de Biserică, precum și asupra structurii învățământului teologic. *Legea pentru regimul general al cultelor religioase*, din 3 august 1948, prevedea că Biserica Ortodoxă Română urma să dețină două institute teologice de grad universitar, seminarii teologice și școli de cântăreți. În data de 23 august 1948, *Academiei Teologice Andreiane* i-a fost schimbată denumirea în *Institut teologic de grad universitar*.

După evenimentele din decembrie 1989, învățământul teologic sibian a intrat într-o nouă etapă de dezvoltare: în ziua de 30 mai 1991, între Ministerul Învățământului și Științei, Secretariatul de Stat pentru Culte și Patriarhia Română a fost semnat *Protocolul nr. 9870/30 mai 1991*,

(continuare în p. 5)

VOCAȚIE ȘI DĂINUIRE

Aniversarea a 230 de ani de învățământ teologic la Sibiu ne prilejuiește o întreită bucurie și împlinire, în calitatea de *absolvent*, de *profesor* și de *coordonator și responsabil spiritual* al actualei *Facultăți de Teologie*, care îi poartă numele Sfântului Ierarh Andrei Șaguna, Mitropolitul Ardealului (1808-1873), întemeietorul ei.

În toamna anului 1786 se deschideau, la Sibiu, primele cursuri pentru formarea *preoților* și a *învățătorilor* ortodocși români din Transilvania. Au trecut de atunci peste două secole, cu greutăți și neajunsuri, dar și cu realizări notabile.

Această dublă pregătire, pentru preoți și dascăli, funcționa mai întâi ca o *modestă școală* cu câteva săptămâni de cursuri, perioada mărindu-se apoi la șase luni și, mai târziu, la un an de pregătire. *Școala teologico-pedagogică din Sibiu* a fost complet reorganizată de marele și Sfântul Ierarh Andrei Șaguna, Mitropolitul Ardealului, care a ridicat cursurile de teologie și de pedagogie la trei ani, și în care se primeau doar absolvenții de gimnaziu cu opt clase. În felul acesta, *Institutul Teologic-Pedagogic din Sibiu* a devenit o școală superioară, de rang universitar, cum a rămas până în 1918. Același strălucit ierarh a pregătit o generație nouă de *profesori*, prin bursierii pe care i-a trimis la studii de specializare la Universitățile de prestigiu din Apus. A cumpărat clădirile necesare pentru cursuri și internat, s-a interesat de editarea unor manuale corespunzătoare pentru ambele „secțiuni”, dar și pentru cele peste 760 de școli primare „confesionale” întemeiate și întreținute de Biserică.

(continuare în p. 2)

† LAURENȚIU,

Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului

Din cuprins:

Pr. Acad. Mircea Păcurariu
**230 de ani de învățământ teologic
în date istorice** | pagina 4

Pr. Prof. Dr. Nicolae Chifăr
**Facultatea de Teologie Ortodoxă din Sibiu
la ceas aniversar** | pagina 5

Pr. Dr. Ciprian Bâlbă
**Spovedania altfel: Perioada
școlarului mic** | pagina 9

Lect. Dr. Ciprian Iulian Toroczka
**Misiunea ortodoxă azi: provocări
și limite** | pagina 10

VOCAȚIE ȘI DĂINUIRE

(urmare din p. 1)

După realizarea Marii Uniri în 1918, sub păstoria metropolitului Nicolae Bălan (1920-1955) s-a deschis o etapă nouă în istoria instituției noastre de învățământ, care a fost transformată în *Academie Teologică*, cu patru ani de studii și cu dreptul de a conferi *diplome de licență*. Și acest vrednic mitropolit, ales din rândul profesorilor de teologie, s-a îngrijit în mod special de Academia sa de teologie, mai întâi, prin formarea unei strălucite pleiade de profesori noi, prin tinerii pe care i-a trimis la studii de specializare în cele mai renumite Universități din Europa și care vor onora învățământul teologic universitar de la noi timp de șase decenii! Putem aminti, dintre aceștia, pe marii părinți profesori Dumitru Stăniloae, de Teologie Dogmatică, Liviu Stan, de Drept Canonic, și Nicolae Balca, de Pedagogie, care au onorat și Facultatea de Teologie din București. La aceștia mai adăugăm pe părinții profesori: Grigorie T. Marcu, de Noul Testament, Teodor Bodogae, de Istorie bisericească universală și Patrologie, Spiridon Căndea, de Liturgică, Pastorală și Artă creștină, Nicolae Mladin, viitorul mitropolit, de Teologie Morală, Nicolae Neaga, de Vechiul Testament, Corneliu Sârbu, de Teologie Fundamentală și Istoria Religiiilor, Nicolae Terchilă, de Filosofie și Pedagogie ș.a.

După 1948 urmează o perioadă mai dificilă pentru învățământul teologic din țara noastră, acesta despărțindu-se de stat și reducându-se doar la două școli de teologie, la București și Sibiu. Academia Teologică Andreiană de la Sibiu a devenit *Institut Teologic de grad Universitar*, tot cu patru ani de studii. În pofida tuturor presiunilor și a obstacolelor puse de autoritățile de stat comuniste, Institutul și-a făcut datoria, pregătind multe generații de preoți, care vor întâmpina, la rândul lor, aceleași rigori ale unui regim opresiv ateu.

Legătura noastră cu Institutul de Teologie din Sibiu a început în anul 1965, după terminarea Liceului Teoretic din Făgăraș, pentru că acesta era singurul care primea candidați, pe lângă seminariști, și absolvenți de liceu, din toată țara. Ne-am apropiat cu mult drag, dar și cu emoții și cu sfială, de această înaltă instituție de învățământ teologic, cu dorința de a deveni slujitor al altarului, primind pe lângă binecuvântarea canonică a vrednicului de pomenire Mitropolitul Nicolae Colan, și încurajarea profesorului Nicolae Mladin, viitorul Mitropolit, cei doi cunoscându-ne de la Mănăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus.

Cei patru ani de studii și rugăciune la Capelă au trecut ca un vis, lăsându-ne amintiri de neuitat despre minunații noștri părinți profesori și despre colegii studenți, cu care am păstrat o legătură statornică. Ne-au fascinat exegezele și prelegerile unice ale unuia dintre cei mai mari profesori de Noul Testament, *Părintele Grigorie T. Marcu*, sub îndrumarea căruia ne-am și redactat lucrarea de licență. Ne-a impresionat pe toți, mai ales pe noi, liceiștii, erudiția

Părinților Profesori Nicolae Neaga, de Vechiul Testament, și *Milan Șesan*, de Istoria bisericească universală, acrivia și dăruirea față de Institut a *Părintelui Rector Sofron Vlad*, de Istoria Bisericii Române, seriozitatea academică debordantă a *Părintelui Isidor Todoran*, blândețea *Părintelui Dumitru Belu*, de Omiletică, apropierea de studenți a *Părintelui Dumitru Călugăr*, de Catehetică, și sensibilitatea cuceritoare a *Părintelui Gheorghe Șoima*, profesorul nostru de Muzică bisericească. Tuturor acestora, trecuți la cele veșnice, le datorăm formarea noastră intelectuală și duhovnicească și purtăm, cu multă dragoste, numele lor în rugăciunile noastre dinaintea Preamilostivului Dumnezeu. Pe lângă acești iluștri dascăli de suflet, ne amintim, cu multă cinstire și recunoștință, de profesorii mai tineri, care au însoțit cu dăruirea, înțelepciunea și jertfelnicia lor devenirea noastră de mai târziu. Între aceștia îl amintim pe *Părintele Academician Mircea Păcurariu*, actualul autor al acestei cărți, pe atunci acriviosul și eminentul asistent, alături de care am cunoscut întreaga țară, prin educativele și minunatele excursii studențești. De asemenea, îi pomenim cu drag și recunoștință pe *Părintele Rector Constantin Voicu*, care ne-a fost tuturor un ocrotitor neobosit și grabnic ajutor în orice situație sau nevoie; și pe *Părintele Prorector Dumitru Abrudan*, urmașul la catedră al părintelui Nicolae Neaga.

Anii studenției au constituit pentru toți colegii o perioadă binecuvântată a creșterii noastre duhovnicești, în care am pregustat fiecare din frumusețea și tainicul slujirii Mântuitorului Hristos și ne-am umplut sufletul de dorința de a deveni și noi slujitori ai Sfântului Altar. Ca absolvent de liceu, am avut o apreciere și o atenție mai specială pentru colegii seminariști veniți de la Cluj și de la Caransebeș, care aveau în plus față de noi, liceenii, cinci ani de studii teologice. Dintre acești colegi minunați am remarcat și am apreciat trei seminariști: doi veniți de la Cluj, *Viorel Ioniță*, ales șeful nostru de an, și regretatul *Nicolae Fer*, trecut la Domnul la cutremurul din 1977, și *Constantin Bolbotină*, venit de la Caransebeș, trecut și el la cele veșnice. Am încercat, cu multă bucurie, să-i urmez pe acești premianți și, mai ales, să păstrez cu ei o prietenie statornică. O legătură duhovnicească aparte am avut, iarăși, cu alți trei colegi de studiu, alături de care am rămas, mai apoi, prin purtarea de grijă a Preabunului Dumnezeu, dascăli în prestigiosul Institut Teologic Andreian. Este vorba despre *Părinții Profesori: Vasile Mihoc*, recunoscut în toată lumea pentru cercetările în domeniul Noului Testament, de *Părintele Aurel Jivi* și *Părintele Sebastian Șebu*, ambii trecuți la cele veșnice, dar rămași în conștiința și rugăciunea atâtor generații de absolvenți.

După Decembrie 1989, în viața instituției noastre a început o nouă etapă. Din toamna anului 1991, Institutul Teologic a devenit *Facultate de Teologie* în cadrul noii

Universității „Lucian Blaga” din Sibiu. Facultatea de Teologie va funcționa cu trei secții, *Teologie Pastorală*, *Teologie Litere – Limba Română și Limbi Străine (Didactică)* și *Teologie Asistență Socială*, toate cu patru ani de studii, pregătind preoți, profesori și profesoare de Religie și asistenți sociali. S-au creat apoi cursuri de masterat și Facultatea a beneficiat, în continuare, de dreptul de a conferi doctoratul în Teologie. S-a continuat schimbul de experiență cu Universitățile din Occident, prin trimiterea de absolvenți de excepție la studii de specializare peste hotare, ca apoi să fie promovați în învățământul teologic universitar sau seminarial sau în administrația bisericească.

În această ultimă perioadă istorică din existența Facultății noastre, ne-am implicat și noi, în mod activ, prin asumarea unor responsabilități în conducerea instituției de învățământ. Astfel, în perioada 1992-1996, am îndeplinit funcția de Secretar științific al Facultății de Teologie, timp în care ne-am străduit, alături de Părintele Academician Mircea Păcurariu, pe atunci decan al Facultății, să ne aducem contribuția la creșterea nivelului științific al învățământului teologic, la pregătirea și promovarea unor noi dascăli.

Activitatea noastră ca Episcop al Caransebeșului (1996-2005) n-a însemnat o depărtare de Facultatea de Teologie, ci, dimpotrivă, purtând, din voia lui Dumnezeu, responsabilitatea slujirii arhieriești, am constatat practic nevoia de absolvenți de teologie foarte bine pregătiți, importanța cultivării vocației sacerdotale și a pregătirii spirituale. Astfel, prezența noastră în Facultate, cursurile de Teologie Liturgică, de Teologie Pastorală, legătura spirituală cu ceilalți colegi dascăli, au avut un rost binecuvântat, atât pentru Facultatea de Teologie, cât și pentru Episcopia Caransebeșului.

Grija față de învățământul teologic în general, față de Facultatea de Teologie din Sibiu, a reprezentat o dominantă a preocupărilor noastre în slujirea de Arhiepiscop al Sibului și Mitropolit al Ardealului (între 2008 și 2012 îndeplinind și funcția de decan al Facultății). Urmas al unor vrednici înaintași în scaunul vlădicesc de la Sibiu, Mitropoliții Sf. Andrei Șaguna, Nicolae Bălan, Nicolae Colan, Nicolae Mladin și Antonie Plămădeală, am căutat și noi, cu deplină atenție, să sprijinim necondiționat Facultatea de Teologie, să consolidăm nivelul superior al învățământului teologic andreian, să creăm toate condițiile necesare pentru dascăli și studenți. Astfel, am înființat în cadrul Sectorului Cultural al Arhiepiscopiei, Editura „Andreiana”, pentru ca profesorii facultății să-și poată edita și tipări lucrările de specialitate cât mai accesibil. De asemenea, ne-am preocupat, cu maximă acrivie științifică, de cele două publicații ale Arhiepiscopiei Sibului: *Telegraful Român* și *Revista Teologică*, ambele fiind cotate în momentul de față, la un înalt nivel academic, pentru ca studiile de teologie ale studenților, masteranzilor, doctoranzilor și profesorilor să constituie o contribuție semnificativă la cercetarea științifică teologică. În grija noastră permanentă a stat Biblioteca facultății, pe care am înzestrat-o cu lucrări valoroase de actualitate (colecții, dicționare, enciclopedii), dar și cu peste 1200 de cărți din biblioteca personală. De asemenea, am susținut consistent procesul de modernizare al infrastructurii bibliotecii, prin modernizarea spațiilor și înzestrarea lor cu rafturi mobile, dar și prin promovarea procesului de catalogare electronică a volumelor existente.

Facultatea de Teologie din Sibiu, cu toți dascălii și studenții ei, va rămâne în permanență în atenția și grija noastră, deoarece este locul în care viața noastră s-a împletit necontenit cu neasemuite bucurii, realizări și împliniri duhovnicești. Astăzi, trăim o bucurie aleasă văzând în cadrul corpului profesoral în calitate de colegi, pe foștii noștri studenți.

De aceea, cu adâncă smerenie, la frumoasa aniversare a 230 de ani de existență a instituției teologice andreiene, aducem slavă și mulțumire Preamilostivului Dumnezeu pentru toate darurile revărsate asupra Mitropoliei noastre, asupra dascălilor și studenților Facultății noastre de Teologie.

LITURGHIE • PASTORAȚIE • MĂRTURISIRE

Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului

Vineri, 1 aprilie. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului. A vizitat șantierul Centrului cultural-social „Buna Vestire” din localitatea Copșa Mică, jud. Sibiu.

Duminică, 3 aprilie. A oficiat slujba de sfințire a Bisericii „Sfânta Treime” din orașul Cisnădie, protopopiatul Sibiu. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură. În cadrul slujbei, Î.P.S. Sa l-a hirotonit preot pe diaconul Marian Cristian Rișcă pentru Parohia Hașag, județul Sibiu, iar pe teologul Florin Petreuş l-a hirotonit diacon. La final, l-a hirotesit *iconom stavrofor* pe preotul Cătălin Crișan și a oferit acte de cinstire Consiliilor și Adunărilor parohiale de la Cisnădie II și Cisnădie IV, precum și binefăcătorilor sfântului locaș. De asemenea, la sfârșitul Sfintei Liturghii, Î.P.S. Sa a premiat elevii cu cele mai bune fotografii înscrise la Concursul de artă fotografică „Crucea în ipostază cotidiană”.

Luni, 4 aprilie. Î.P.S. Sa a participat la București, la manifestările prilejuite de Ziua Academiei Române.

Martți, 5 aprilie. A prezidat ședința Adunării Generale a Casei de Ajutor Reciproc din cadrul Arhiepiscopiei Sibiului, organizată în Aula „Mitropolit Ioan Mețianu” de la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna”. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu.

Miercuri, 6 aprilie. A avut program de lucru la cabinet.

Joi, 7 aprilie. Î.P.S. Sa a participat la manifestările prilejuite de împlinirea a 135 de ani de la înființarea vechii Școli Speciale de Artilerie și Geniu, a cărei activitate este continuată astăzi de Centrul de instruire pentru artilerie terestră și artilerie antiaeriană „Ioan Vodă” din Sibiu. A adresat celor prezenți un cuvânt de binecuvântare.

Vineri, 8 aprilie. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Duminică, 10 aprilie. A oficiat slujba de sfințire a picturii din pridvorul Bisericii „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din localitatea Aciliu, protopopiatul Săliște, și a binecuvântat celelalte lucrări de înfrumusețare efectuate. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură. În cadrul slujbei, Î.P.S. Sa l-a hirotonit preot pe diaconul Florin Petreuş pentru Parohia Velț, protopopiatul Mediaș. La final, l-a hirotesit *iconom stavrofor* pe preotul paroh Florin George Radu. A oficiat o slujbă de pomenire a Episcopului Nicolae Ivan, ctitor al bisericii, originar din Aciliu, de la a cărui trecere la cele veșnice s-au împlinit de curând 80 de ani. După slujba religioasă, Î.P.S. Sa a vizitat muzeul parohial și Centrul de zi al parohiei, unde 20 de copii participă săptămânal la activități educative și catehetice.

Luni, 11 aprilie. Î.P.S. Sa a prezidat la sediul protopopiatului Făgăraș conferința preoțească de primăvară, la care au participat preoții din protopopiatele Făgăraș I, II și Rupea. Tema conferinței a fost „Comunicarea în parohie. Aspecte ale dialogului cu tinerii”, și a fost prezentată de pr. conf. univ. Constantin Necula de la Facultatea de Teologie din Sibiu. Au fost discutate aspectele practice ale misiunii preoților în rândul tinerilor, prin diferite metode pastorale și de comunicare.

Martți, 12 aprilie. A prezidat la Biserica „Sfântul Nicolae” din Scheii Brașovului, conferința preoțească de primăvară, la care au participat preoții din protopopiatele Brașov, Bran-Zărnești și Săcele. În aceeași zi, a sfințit o troiță la Seminarul Teologic „Dumitru Stăniloae” din Brașov. A adresat elevilor și cadrelor didactice un cuvânt de binecuvântare. De asemenea, Î.P.S. Sa a oficiat slujba de sfințire a noului Centru de zi pentru copii al Parohiei

Brașov-Triaj (preoți parohi: Manea Ion și Cătălin Sicoe). Aici, 25 de copii proveniți din familii defavorizate primesc zilnic hrană caldă și sunt ajutați să își facă temele.

Miercuri, 13 aprilie. A avut o întâlnire duhovnicească cu tinerii elevi de la Colegiul Național „Octavian Goga” din Sibiu. Seara, a slujit la Catedrala mitropolitană Denia Canonului Mare al Sfântului Andrei Criteanul.

Joi, 14 aprilie. În Aula „Mitropolit Ioan Mețianu” de la Facultatea de Teologie din Sibiu, Î.P.S. Sa a prezidat conferința preoțească de primăvară, la care au participat preoții din protopopiatele Sibiu, Mediaș, Avrig, Agnita și Săliște.

Vineri, 15 aprilie. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului. Seara, a slujit la Catedrala mitropolitană Denia Acatistului Bunei Vestiri.

Sâmbătă, 16 aprilie. La reședința eparhială din Deva, Î.P.S. Sa a prezidat lucrările comisiei teologice mitropolitane care cercetează viața și activitatea părintelui Arsenie Boca, în vederea unei posibile propuneri pentru canonizare.

Duminică, 17 aprilie. Împreună cu Preasfințitul Nicodim, Episcopul Severinului și Strehaiei, Preasfințitul Gurie, Episcopul Deveii și Hunedoarei, și un sobor de preoți și diaconi, Î.P.S. Sa a oficiat slujba de sfințire a Bisericii „Sfântul Nicolae” și „Sfânta Muceniță Varvara” din localitatea Brad, jud. Hunedoara. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură. La sfârșitul slujbei, Înaltpreasfinția Sa a acordat distincția „Crucea șaguniană pentru mireni” domnului Florin Cazacu, primarul orașului, precum și părintelui paroh Gheorghe Stan. În același cadru festiv, Înaltpreasfinția Sa a primit titlul de „Cetățean de onoare” al orașului Brad.

Luni, 18 aprilie. A avut program de audiențe și lucrări de birou. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Martți, 19 aprilie. A avut program de lucru la cabinet. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu.

Miercuri, 20 aprilie. A participat la slujba Sfintei Liturghii a Darurilor mai înainte sfințite, oficiată la Capela mitropolitană.

Joi, 21 aprilie. A vizitat șantierul de lucru de la Centrul cultural-social „Buna Vestire” din localitatea Copșa Mică, jud. Sibiu.

Vineri, 22 aprilie. A avut program de lucru la cabinet.

Sâmbătă, 23 aprilie – Sărbătoarea Sfântului Mare Mucenic Gheorghe. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură la Mănăstirea „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” din localitatea Bunești, jud. Brașov. Seara, Î.P.S. Sa a slujit Vecernia cu Litie la Catedrala mitropolitană din Sibiu. A condus pelerinajul de Florii în jurul Catedralei mitropolitane, a rostit rugăciunea de sfințire a icoanelor aduse de credincioși și rugăciunea de binecuvântare a credincioșilor și a adresat tuturor un cuvânt de învățătură, în care a arătat semnificația și sensul Pelerinajului de Florii.

Duminică, 24 aprilie – Praznicul Intrării Domnului în Ierusalim. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat un cuvânt de învățătură credincioșilor prezenți la Catedrala mitropolitană din Sibiu. Seara, a participat la slujba Deniei, oficiată la Catedrala mitropolitană.

Luni, 25 aprilie. A avut program de audiențe și lucrări de birou. A prezidat ședința Permanenței Consiliului

lui Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului. Seara, a participat la slujba Deniei, oficiată la Catedrala mitropolitană.

Martți, 26 aprilie. A avut program de lucru la cabinet. Seara, a participat la slujba Deniei, oficiată la Catedrala mitropolitană.

Miercuri, 27 aprilie. A avut program de lucru la cabinet. Seara, a participat la slujba Deniei, oficiată la Catedrala mitropolitană.

Joi, 28 aprilie. A slujit Sfânta Liturghie a Sf. Vasile cel Mare la Catedrala mitropolitană și a adresat credincioșilor prezenți un cuvânt de învățătură. Seara, a oficiat în același loc, slujba Deniei celor 12 Evanghelii.

Vineri, 29 aprilie. A slujit Taina Sf. Maslu la Catedrala mitropolitană și a adresat celor prezenți un cuvânt de învățătură. Seara a oficiat, în același loc, slujba Deniei Prohodului Domnului.

Sâmbătă, 30 aprilie. A întâmpinat, la Aeroportul Internațional din Sibiu, Sfânta Lumină adusă de o delegație de la București. Au fost de față reprezentanți ai eparhiilor din Mitropolia Ardealului, protopopi, preoți și autorități locale. Î.P.S. Sa a adus Sfânta Lumină la Catedrala mitropolitană, iar la miezul nopții a fost oferită credincioșilor care au participat la slujba de Înviere. La orele 0,00 a oficiat Slujba Învierii, Sfânta Liturghie

din Ziua Învierii Domnului și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură, la Catedrala mitropolitană. A oficiat, de asemenea, slujba Vecerniei (A doua Înviere) la Catedrală, iar apoi a participat la procesiunea liturgică pascală, pe care a inițiat-o și organizat-o prin centrul orașului. După-amiază, a oferit o recepție oficială la reședința mitropolitană, la care au participat oficialități locale, profesori de la Facultatea de Teologie, consilieri și angajați ai Arhiepiscopiei Sibiului, precum și preoții din municipiul Sibiu.

Pr. Dr. Cristian VAIDA

Pr. Acad.
MIRCEA PĂCURARIU

Prima ediție a acestei cărți a apărut în 1986, când s-au împlinit 200 de ani de la deschiderea primelor „cursuri de normă” de la Sibiu, în vederea pregătirii viitorilor învățători de la școlile triviale ortodoxe românești din Transilvania, sub conducerea lui Dimitrie Eustatievici, „directorul” acestor școli. Dar tot atunci s-au împlinit 200 de ani de când același director a început și pregătirea viitorilor preoți din Eparhia ortodoxă românească a Transilvaniei. Este adevărat că nu era o „școală de preoție” în sensul obișnuit al cuvântului, dar un lucru este mai presus de orice îndoială: că încă din 1786 anumiți candidați la hirotonie veneau la Sibiu la cursurile lui Dimitrie Eustatievici. După moartea lui (1795), același lucru l-a făcut și urmașul său la conducerea școlilor ortodoxe, protopopul Radu Tempea V din Brașov, care a continuat să pregătească preoți și învățători, tot la Sibiu (1796-1808). O activitate de scurtă durată în aceeași direcție a desfășurat dascălul Simion Jinariu (1808-1811), sub conducerea noului director al școlilor, protopopul Gheorghe Haines.

Abia în 1811 începe o nouă etapă în istoria cursurilor de preoție de la Sibiu, când a fost numit profesor tânărul cărturar Gheorghe Lazăr, întors atunci de la studii din Viena. Din acest an au început cursuri organizate de pregătire a viitorilor preoți, cu o durată de șase luni.

Odată cu numirea lui Andrei Șaguna ca vicar – în curând ales episcop, iar în 1864 mitropolit pentru eparhia ortodoxă românească a Transilvaniei –, începea o nouă etapă în istoria școlii teologice de la Sibiu. În 1846, cursurile de teologie au fost ridicate de la șase luni la un an, iar în 1852 la doi ani; tot atunci a luat ființă un curs separat de pedagogie de un an (ridicat în 1862 la doi ani, în 1879 la trei ani, iar în 1907 la patru ani). Peste puțin timp, în 1861, cursurile de teologie au fost ridicate la 3 ani de studii, cum au rămas până în 1921. A fost perioada cea mai îndelungată din istoria Institutului, în care atât profesorii, cât și absolvenții lui – preoți și învățători – s-au numărat în primele rânduri ale luptei românilor transilvăneni pentru obținerea de drepturi naționale și sociale și pentru realizarea unității noastre de stat.

A patra perioadă din istoria școlii teologice sibiene o inaugurează marele mitropolit Nicolae Bălan (1920-1955), în timpul căruia fostul Institut de trei ani a fost ridicat la treapta de Academie, cu 4 ani de studii, în 1921, obținând ulterior dreptul de a elibera diplome de licență (1943). În noile condiții de viață din statul național român unitar, atenția profesorilor Academiei – îndrumați de mitropolitul Nicolae – s-a îndreptat mai mult spre probleme de cercetare, dând culturii teologice lucrări de reală valoare științifică.

Tot sub mitropolitul Nicolae se inaugurează cea de-a cincea perioadă din istoria școlii, începând cu anul 1948, când a devenit Institut Teologic de Grad Universitar. Sub îndrumarea urmașilor săi, mitropoliții Iustin Moisescu (1956-1957), Nicolae Colan (1957-1967), Nicolae Mladin (1967-1981) și Antonie Plămădeală (1982-2005), Institutul devine un așezământ teologic de mare prestigiu, apreciat nu numai în cadrul Bisericii noastre, ci și în afara țării. Profesorii care au activat după 1948, s-au remarcat atât prin lucrările lor teologice, dar și prin contribuția deosebită la promovarea ecumenismului creștin contemporan.

O școală cu vechi tradiții, cu o existență neîntreruptă de 200 de ani, trebuia să atragă atenția mai multor cercetători. Marele mitropolit Andrei ceruse profesorilor încă din 1865 să se întocmească „un protocol despre istoria Institutului, în care să se însemneze după date cronologice înființarea lui, mecenajii, denumirile directorilor și ale profesorilor... precum și toți acei elevi care, prin purtarea lor religioasă-morală și prin calitățile lor spirituale, s-au distins mai presus de ceilalți colegi ai lor; pe scurt, în care să se petreacă (consemneze, n.n.) fiecare moment în ce privește

230 de ani de învățământ teologic în date istorice

înflorirea, sporirea și onoarea Institutului”. Tot atunci, mitropolitul a cerut să se tipărească o Programă (Anuar) a Institutului. „Protocolul” respectiv nu s-a întocmit, iar Anuarele au început să apară abia în 1884/85, continuând până în 1948/49, ele servind până azi ca izvoare deosebit de valoroase pentru istoria acestui așezământ de cultură.

Prima istorie a școlii s-a întocmit, totuși, de către profesorul Zaharia Boiu, în 1869, având titlul: „Repriviri istorice asupra Institutului arhidiecezan din Sibiu”, văzută și aprobată de mitropolitul Andrei. Din păcate, această primă istorie a Institutului s-a pierdut.

N-ar fi exclus ca ea să fi fost folosită de către directorul Ioan Hannia, care a izbutit să tipărească o istorie a Institutului (a doua în ordinea alcătuirii, dar prima care a văzut lumina tiparului). În urma hotărârii Sinodului Arhidiecezei

Sibiului din 1884, ținând seama și de prevederile primului Regulament al Institutului din 1877, în anul școlar 1884/85 Ioan Hannia a publicat prima „Programă a Institutului pedagogic-teologic”, în care se afla și istoricul școlii, sub titlul „Seminariul teologic și pedagogic Andreian al Arhidiecezei ortodoxe române din Transilvania” (p. 3-39). Autorul însuși „trăise” istoria Institutului, fiind profesor din 1848. Cele cunoscute de el însuși le-a întregit cu date culese din arhiva școlii (mai ales cu privire la numirile de profesori și schimbări în planul de învățământ) și, poate, cu datele pe care le-a găsit în lucrarea lui Zaharia Boiu. Pentru prima parte a lucrării (un scurt istoric al Bisericii din Transilvania și începuturile învățământului teologic de la Sibiu) s-a folosit de volumul II din

Istoria Bisericii ortodoxe răsăritene a lui Andrei Șaguna. Este interesant că nu pomenește nimic de începuturile cursurilor de pedagogie și preoție din 1786-1811, conduse de Dimitrie Eustatievici, Radu Tempea V și Simion Jinariu. Începutul școlii teologice îl fixează greșit în jurul anului 1808. Deși de proporții reduse și cu multe lacune, lucrarea lui Hannia a rămas – pentru mai bine de un sfert de veac – singura istorie a Institutului.

În 1911 s-au serbat o sută de ani de existență a școlii noastre teologice, considerându-se că începutul ei l-ar fi făcut Gheorghe Lazăr. Cu acest prilej, directorul de atunci, Dr. Eusebiu Roșca, a publicat lucrarea *Monografia Institutului seminarial teologic-pedagogic „Andreian” al Arhidiecezei gr. or. române din Transilvania* (Sibiu, 1911, 326 + 6 pagini). Prezintă principalele etape din istoria Institutului (1811-1845, 1845-1873 și 1873-1911), stăruind asupra ultimei perioade, în mai multe capitole: procesul de învățământ, biografiile profesorilor, duhovnicilor, medicilor și „economilor”, după care urmează listele tuturor absolvenților – din ambele secții, teologică și pedagogică – cu indicarea localității din care proveneau, apoi capitole speciale despre bibliotecă, edificiul școlii, internat, fonduri, donații, burse, anuare, uniforma școlară. Ca „anexe” sunt reproduse o serie de regulamente și instrucțiuni, începând de la Șaguna până în 1908, azi deosebit de utile. Directorul Eusebiu Roșca a folosit prea puțin lucrarea înaintașului său Ioan Hannia. A fost el însuși martor al atâtor fapte din

viața Institutului, ca elev, apoi ca funcționar și secretar consistorial, ca profesor și director. A cercetat și arhivele Arhiepiscopiei și Institutului, izbutind să prezinte date cât mai exacte din istoria școlii. Consideră însă greșit că primele cursuri „sistematice” s-ar fi deschis în anul 1811, deși, urmând pe Ioan Hannia, afirmă că Gheorghe Lazăr a început „instrucția clericilor” încă din 1808/9. În pofida acestor deficiențe – la care se adaugă lacunele din biografiile unor profesori – cartea lui Eusebiu Roșca a fost una dintre cele mai bune monografii școlare pentru vremea aceea, putând fi folosită ca lucrare de referință și astăzi.

Tot în 1911, profesorul Dr. Aurel Crăciunescu a rostit o „disertație”, cu prilejul serbării aniversare (publicată în „Anuarul XXVIII al Institutului pe anul școlar 1911/1912”, p. 21-46, apoi în broșură, sub titlul: *La Centenarul Seminarului „Andreian”*, Sibiu, 1912, 40 pagini).

Bazându-se pe monografia lui Eusebiu Roșca, profesorul Aurel Crăciunescu sublinia mai mult rolul îndeplinit de școala teologică sibiană și absolvenții ei în viața poporului român din Transilvania.

Cel care a atras atenția asupra faptului că primele cursuri pentru pregătirea viitorilor învățători s-au deschis în 1786 a fost istoricul Ioan Lupaș – fost profesor al Institutului – într-o scrisoare adresată directorului Vasile Stan, publicată sub titlul: *Care este cea mai veche școală normală în România întregită?*, în „Anuarul Școlii Normale «Andrei Șaguna» a Arhidiecezei ortodoxe române din Transilvania în Sibiu pe anul școlar 1922/1923”, p. 3-7 (reprodusă ulterior în volumul său de *Studii, conferințe și comunicări*

istorice, I, București, 1928, p. 307-311). Se baza pe două liste de absolvenți ai cursului de dascălie condus de Dimitrie Eustatievici, din 1790 și 1791 (ulterior, Lucia Protopopescu a descoperit alte liste, din 1786 și 1787). Pe baza cercetărilor lui Ioan Lupaș, în anii următori s-au scris două scurte studii consacrate școlii pedagogice sibiene, și anume: al fostului profesor al Institutului Victor Păcală (*Învățământul normal în Transilvania*, în vol. „Transilvania, Banatul, Crișana, Maramureșul”, II, București, 1929) și al directorului Ioan Sandu (*Începuturile Școlii normale „Andrei Șaguna” din Sibiu*, în „Anuarul Școlii normale ortodoxe române Andrei Șaguna din Sibiu – la 150 de ani de existență”, Sibiu, 1938, p. 29-46). Istoria școlii de teologie a fost prezentată, în perioada interbelică, într-un articol scris de profesorul Dr. Grigorie Marcu, la împlinirea a 130 de ani de existență – considerându-se ca dată a întemeierii anul 1811 (*Jubileul Academiei teologice „Andreiane”*, în „Revista Teologică”, an. XXXI, nr. 11-12, 1941).

O nouă monografie a Institutului s-a alcătuit abia în 1956. Era teza de licență a autorului acestei lucrări, întocmită sub îndrumarea rectorului Dr. Sofron Vlad, pe atunci titularul catedrei de Istoria Bisericii Ortodoxe Române: *Monografia Institutului Teologic Universitar din Sibiu, 1911-1956* (ms. dact. 400 pagini). Ea continua monografia lui Eusebiu Roșca, pentru următorii 45 de ani, urmând aceeași împăr-

(continuare în p. 5)

Pr. Acad. Mircea Păcurariu

230
DE ANI
DE ÎNVĂȚĂMÂNT
TEOLOGIC LA SIBIU
1786-2016

Editura Andreiana

O ȘCOALĂ TEOLOGICĂ ORTODOXĂ CU O VASTĂ LUCRARE MISIONARĂ ÎN POPORUL ROMÂN

(urmărire din p. 1)

prin care învățământul teologic universitar din România a fost integrat în sistemul universitar de stat, sub o dublă coordonare (didactică și duhovnicească). Mulți dintre profesorii Facultății de Teologie din Sibiu sunt membri în asociații profesionale naționale și internaționale de prestigiu, iar unele cadre didactice ale facultății au participat și participă activ în cadrul unor importante comisii și organisme de dialog teologic interconfesional și interreligios, pe plan local și internațional.

Aniversarea a 230 de ani de existență neîntreruptă a învățământului teologic ortodox românesc în Ardeal reprezintă un moment semnificativ în viața academică teologică și culturală, care constituie un prilej de asumare a memoriei vii, de apreciere a generațiilor de profesori care s-au dăruit jertfelnic în această instituție de învățământ, dar și ocazia de a mărturisi rolul și vocația învățământului teologic în păstrarea credinței ortodoxe strămoșești, a identității neamului românesc și a valorilor autentice într-o societate aflată într-o continuă schimbare.

Părintele Dumitru Stăniloae, mulți ani profesor (1929-1947) și rector al Academiei Andreiane din Sibiu (1936-1946), a fost preocupat în mod permanent de bunul mers al învățământului teologic, văzând în el o modalitate concretă de slujire și de misiune a Bisericii. În viziunea Părintelui Dumitru Stăniloae – asemenea unor mari Părinți ai Bisericii (de exemplu, Sfântul Ioan Gură de Aur) sau a unor mari ierarhi ai Bisericii noastre (de pildă, Mitropolitul Veniamin Costachi) – ceva se poate schimba în societate, în sensul bun și ziditor al cuvântului, doar prin lucrarea preoților bine pregătiți din punct de vedere teologic și cu multă evlavie și devotament față de Biserica

lui Hristos. Doar un preot cu o bună pregătire teologică și duhovnicească poate transforma comunitatea în care Dumnezeu, Mai-marele păstorilor (cf. I Petru 5, 4), l-a trimis ca păstor.

Cu prilejul aniversării Academiei Teologice Andreiane (23 mai 1943), Părintele Dumitru Stăniloae, în calitate de rector, menționează două dintre obiectivele pe care și le propunea această instituție de învățământ teologic superior, obiective pe care ar trebui să le aibă în vedere ca reperi fundamentale fiecare instituție similară de astăzi, și anume: 1) „tindem (spunea Părintele Dumitru Stăniloae) să făurim preoți cu inimi curate și blânde, încălzite de singura pasiune a iubirii lui Hristos și de popor, fântâni ale sensibilității creștine, sfeșnice de lumină și ruguri de jertfă pentru neam și lege” și 2) ne dorim formarea aceluia preot „care să aibă o față din care să iradieze lumina Taborului, a dragostei Samaritanului milostiv. Toate necazurile și greutățile poporului trebuie să găsească în el un alinător” [Cuvântarea Părintelui rector dr. Dumitru Stăniloae la serbarea Academiei Teologice „Andreiane”, din 23 mai 1943, *Telegraful Român*, XCI, 22, 30 mai 1943, în *Pr. Dumitru Stăniloae, „Cultură și duhovnicie”, Opere complete*, vol. 3, Editura BASILICA a Patriarhiei Române, București, 2012, p. 388].

Felicităm pe Înaltpreasfințitul Părinte Laurențiu, Mitropolitul Ardealului și pe toți organizatorii manifestărilor grupate sub titlul „230 de ani de învățământ teologic ortodox la Sibiu. Rolul educației religioase pentru societatea contemporană”, pe profesorii și studenții acestei prestigioase facultăți. Ne rugăm Domnului nostru Iisus Hristos, Cel răstignit și înviat, să binecuvânteze și să întărească lucrarea celor care se ostenească în această venerabilă instituție de învățământ teologic ortodox, de cultură și spiritualitate românească în context național și european.

230 de ani de învățământ teologic în date istorice

(urmărire din p. 4)

țire a materialului. Se baza pe mult material inedit, cules în Arhivele Arhiepiscopiei și Institutului; în plus, avea un capitol nou, despre Societatea de lectură a studenților.

În 1961, când s-au împlinit 150 de ani de existență a școlii – considerându-se ca dată a întemeierii anul 1811 – rectorul de atunci, preotul profesor Dr. Sofron Vlad, a întocmit o nouă monografie, sub titlul *Istoria Institutului Teologic de grad universitar din Sibiu, 1811-1921*, publicată în paginile revistei „Mitropolia Ardealului” (an. VI, nr. 11-12, 1961, p. 677-744). *Istoria Academiei și a Institutului (1921-1961)* a fost lucrată de asist. Mircea Păcurariu (*Ibidem*, p. 745-767). Amândouă se bazează pe material inedit cules din cele două Arhive, a Arhiepiscopiei și a Institutului. În studiul profesorului Sofron Vlad, se sublinia faptul că școala teologică de la Sibiu exista dinainte de anul 1811. În același număr al revistei au apărut o serie de articole omagiale (Nicolae Colan, mitropolitul Ardealului, Nicolae Corneanu, pe atunci episcopul Aradului, Teofil Herineanu, episcopul Clujului, Valerian Zaharia, episcopul Oradiei, prot. Traian Belasçu, vicar arhiepiscopal), precum și câteva studii semnate de profesorii Institutului: Nicolae Mladin, Dumitru Belu, Gheorghe Șoima și Nicolae Neaga (o parte din studiile întocmite atunci n-au văzut lumina tiparului). Tot atunci a apărut un scurt istoric al Institutului, semnat de Mircea Păcurariu, cu titlul: *150 de ani de la înființarea primei școli teologice ortodoxe din Ardeal* (în „Biserica Ortodoxă Română”, an. LXXIX, nr. 3-4, 1961, p. 339-375), în care s-a precizat pentru prima oară că adevărata dată a întemeierii școlii teologice de la Sibiu nu este anul 1811, ci 1786.

Peste 10 ani, tot autorul acestei lucrări a scris un articol cu titlul: *Aniversarea Institutului Teologic de grad universitar din Sibiu. 160 de ani de la înființarea școlii teologice ortodoxe din Transilvania* (în „Mitropolia Ardealului”, an. XVI, nr. 11-12, 1971, p. 816-826). În 1981 a apărut un nou articol aniversar, cu titlul *Institutul Teologic Universitar Sibiu, 1811-1981*, semnat de rectorul Dr. Constantin Voicu, în „Îndrumătorul bisericesc” de la Sibiu din acel an (p. 106-116), cu prezentarea principalelor etape și fapte din istoria lui.

În 1986 s-au împlinit, deci, 200 de ani de la deschiderea cursurilor pedagogice-teologice conduse de Dimitrie Eustatievici, 175 de ani de la deschiderea cursurilor sistematice de sub conducerea lui Gheorghe Lazăr, 140 de ani de la venirea lui Șaguna în Transilvania și ridicarea cursurilor teologice la un an, 125 de ani de la prelungirea duratei studiilor la trei ani, 75 de ani de la transformarea fostului Institut seminarial în Academie Teologică.

Aceste date memorabile din istoria Institutului ne-au dat imboldul să-i cercetăm viața din trecut, pentru ca s-o înfățișăm preoților de azi și de mâine, foștii lui studenți, împreună cu figurile luminoase ale dascălilor de altădată, pentru ca inspirându-se din faptele mari ale înaintașilor – dascăli și ucenici deopotrivă – să-și slujească și ei cu vrednicie Biserica și neamul românesc.

De atunci au trecut 30 de ani, bogați în fapte și realizări în viața școlii teologice sibiene, care în 1991 a devenit Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna” în cadrul Universității „Lucian Blaga” din Sibiu.

Facultatea de Teologie Ortodoxă din Sibiu la ceas aniversar

Toate universitățile de tradiție multiseclară din lume au în componența lor o Facultate de Teologie. De fapt, învățământul teologic a constituit dintotdeauna un element fondator al acestor universități. Chiar dacă în spațiul românesc, mai ales în cel transilvan, unde credința ortodoxă era doar tolerată, și nu încadrată între religiile recepte, începuturile învățământului teologic ortodox românesc pot fi așezate abia la sfârșitul secolului al XVIII-lea, stăruința și dăruirea ierarhilor și dascălilor români au făcut ca lucrul început să dăinuie. Ceea ce se iniția în anul 1786 la Sibiu, sub oblăduirea episcopului Ghedeon Nichitici și a profesorului brașovean Dimitrie Eustatievici, drept cursuri elementare de pregătire a viitorilor preoți, s-a dezvoltat ca învățământ teologic ortodox, de nivel seminarial, și apoi academic-universitar, cu o existență neîntreruptă de 230 de ani, Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității „Lucian Blaga” din Sibiu fiind, astăzi, cea mai veche instituție de învățământ teologic ortodox din țară.

Istoria de multe ori zbuciumată a învățământului teologic sibiian este expusă cu competența și acrvia deja consacrate ale Părintelui Acad. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, într-o lucrare voluminoasă apărută în contextul acestei aniversări la Editura Andreiana a Mitropoliei Ardealului din Sibiu. Albumul aniversar *VOCAȚIE ȘI DĂINUIRE. Învățământ teologic ortodox la Sibiu, 230 de ani de istorie „în chipuri și icoane”*, al cărui proiect l-am conceput împreună cu Dl Lect. Dr. Ioan Ovidiu Abrudan, dorește să ilustreze vizual, prin documente, imagini și chipuri, istoria devenirii cursurilor de pregătire preoțească în învățământ teologic de performanță academică la Sibiu.

În timp ce începuturile acestei activități didactice și de formare duhovnicească sunt relevate de puține imagini, pe parcursul înaintării în istoria acestei instituții teologice sibiene, ele devin tot mai abundente. Selectarea lor s-a făcut în funcție de scopul propus, prezentarea în imagini a învățământului teologic ortodox de la Sibiu la aniversarea a 230 de ani de existență neîntreruptă, și din dorința de a aduce un omagiu și prinos de recunoștință tuturor ierarhilor Ardealului și profesorilor sibiieni care au slujit în acest sanctuar al teologiei ortodoxe românești. Cei ce ne vor urma vor fi în măsură să aprecieze și să ilustreze, cu ocazia altor momente aniversare, strădania generației actuale de dascăli de a continua această tradiție și de a menține învățământul teologic sibiian pe aceleași trepte de performanță academică și trăire duhovnicească.

Realizarea acestui album nu ar fi fost posibilă fără implicarea activă și consecventă a mai multor colaboratori destoinici. În primul rând, se cuvin mulțumiri respectuoase Înaltpreasfințitei Sale Dr. Laurențiu Streza, Mitropolitul Ardealului, pentru binecuvântarea acordată în vederea publicării acestui album în condiții grafice deosebite, la Editura Andreiana, sub directă coordonare a Dlui Lect. Dr. Emanuel Tăvală, consilier cultural al Arhiepiscopiei Sibiului. De asemenea, mulțumirea noastră se adresează Consiliului Județean Sibiu, personal Dlui Președinte Ioan Cindrea, care a sprijinit financiar publicarea albumului. Mulțumiri aducem și Părintelui Arhid. Prof. Dr. Ioan Ică jr și Dlui Prof. Dr. Paul Lucian Brusnawski pentru elaborarea studiilor introductive inserate la începutul acestei lucrări.

Sperăm ca acest album să trezească în sufletul celor care îl vor răsfoi, cu interes, admirație și prețuire față de toți cei care și-au înscris numele în galeria ierarhilor, profesorilor și susținătorilor de cuget și simțire românească ai învățământului teologic ortodox de la Sibiu, căruia îi urăm, la acest popas aniversar, mulți și binecuvântați ani!

Pr. Prof. Dr. Nicolae CHIFĂR
Decan al Facultății de Teologie Ortodoxă,
Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

• MODELE BIBLICE DE DISCURS TEOLÓGIC •

Decalogul. Aspecte legate de forma și structura celor zece porunci

În numărul anterior am discutat despre importanța acordată Decalogului în iudaism, în creștinism și, în parte, în societatea civilă. În continuare ne vom referi la unele aspecte legate de structura și forma în care e expus Decalogul în textul Bibliei.

Structura actuală a textului Bibliei, cu împărțirea cărților în capitole și versete, nu a existat în Antichitate. Această împărțire e de origine creștină și datează din Evul Mediu. În Antichitate, textul era scris continuu, fiind doar delimitat în secțiuni destinate lecturării cultice. Într-un mod asemănător e împărțit textul biblic și astăzi, în cultul Bisericii Ortodoxe, unde lecturile biblice sunt delimitate ca „pericope” – cele din Vechiul Testament sunt numite „Paremii”, pe când pericopele din Noul Testament pot fi din „Apostol” și din „Evanghelie”.

Textul Decalogului e scris continuu în manuscrisele vechi ale Vechiului Testament. Propozițiile din Ieșire 20 și Deuteronom 5 nu apar grupate în zece subsecțiuni, corespunzătoare unui număr de zece porunci. Pe de altă parte, avem atestată în alte locuri din Vechiul Testament existența unei împărțiri a acestei secțiuni legislative în „zece cuvinte” (Deut 4,13 și 10,4), scrise pe „două table” (Deut 4,13; 5,22; 9,10; 10,1-5; Ieș 34,1-4).

Dacă n-am avea aceste referiri din alte părți, împărțirea textului Decalogului într-un număr de zece porunci, grupate în două secțiuni, nu ar fi ușor de pus în practică, pentru că:

- avem două versiuni ale Decalogului (Ieș 20,2-17 și Deut 5,6-21);
- ambele versiuni conțin paisprezece propoziții imperative (injonctive sau prohibitive), nu doar zece.
- masoreții – acei învățați iudei din Antichitate, care s-au ocupat de transmiterea textului biblic – au delimitat diferit precizările referitoare la dorirea femeii și casei aproapelui, anume ca o singură poruncă în Ieșire, respectiv ca două porunci în Deuteronom.

Numărul *zece* delimitează de fapt conținuturi tematice în textul Decalogului. Nu e exclus ca numărul de zece porunci, împărțite pe două table, să fie opera tradiției, reflectată deja în textul biblic, așa cum am notat mai sus, și să aibă o justificare mnemotehnică – de a ușura memorarea poruncilor de către cititori. Dar nu e clar, în opinia mea, de

ce nu s-ar fi preferat rotunjirea celor paisprezece propoziții imperative la *doisprezece*, număr cu conotații simbolice mai importante decât numărul zece în Vechiul Testament.

Dificultatea de a delimita poruncile în textul Bibliei ebraice se regăsește și mai târziu, în modul receptării și înțelegerii Decalogului de-a lungul istoriei. Nu e de mirare că împărțirea celor zece porunci diferă chiar și între Bisericile creștine. Tabelul de mai jos [După https://de.wikipedia.org/wiki/Zehn_Gebote (31.05.2016)] scoate în evidență asemănările și deosebirile privind receptarea confesională a Decalogului:

În iudaism, poruncile sunt împărțite în mod egal pe cele 2 table (I: poruncile 1-5; II: poruncile 6-10). Fericitul Augustin a grupat poruncile în porunci ale iubirii față de Dumnezeu (tabla I) și porunci ale iubirii față de semenii (tabla II). Această împărțire e frecvent întâlnită în Biserica Romano-Catolică (I: poruncile 1-3; II: poruncile 4-10). Asemănătoare este împărțirea uzuală în Biserica Ortodoxă: tabla I conține îndatoririle creștinului față de Dumnezeu (poruncile 1-4), iar tabla a II-a, pe cele față de ceilalți oameni (poruncile 5-10). Ca fond, se constată aceeași grupare la ortodocși și catolici (îndatoriri față de Dumnezeu / îndatoriri față de omenire). Doar numerotarea poruncilor face ca ele să fie distribuite diferit pe cele două table.

Din cele 10 porunci, 2 sunt formulate ca injonctive, adică se referă la obligații impuse unui individ: „Respectă (adu-ți aminte de) ziua odihnei...!”, respectiv „Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta...!”. Celelalte opt sunt prohibitive, indicând ce acțiuni *nu* trebuie îndeplinite: „Să nu ai alți dumnezei...!”, „Să nu-ți faci chip...!”, „Să nu iei numele Domnului în deșert...!”, „Să nu ucizi!”, „Să nu desfrânezi!”, „Să nu furi!”, „Să nu mărturisești strâmb...!”, „Să nu dorești nimic din ce este al aproapelui tău...!”

De remarcat, în cazul interdicțiilor, ar fi că în Vechiului Testament se întâlnesc două feluri de porunci prohibitive, pentru că există două negații în ebraica biblică. Cele care conțin negația *'al* se referă la acțiuni punctuale. Prin ele se interzice săvârșirea unei fapte la un moment dat, într-o situație concretă din viața cotidiană. De pildă, când profetul Ieremia este trimis să activeze ca profet între conaționalii săi din regatul Iuda, Dumnezeu îl întărește spunându-i: „Să nu te temi de ei, căci Eu sunt cu tine!”

(Ier 1,8) În situațiile în care poruncile sunt formulate cu ajutorul negației *lo'*, cum este cazul celor din Decalog, este vorba de interdicția permanentă, indiferent de context, de a săvârși o acțiune. Astfel, porunca „Să nu ucizi!” nu oprește omuciderea într-un anumit moment, ci interzice în mod general și permanent această faptă.

În legislația mozaică se pot distinge apoi formulări apodictice și cazuistice. Cele din urmă precizează cum trebuie aplicată o lege în funcție de situație. Ele vin în ajutorul celui care judecă, înlesnindu-i aprecierea faptei și sentința potrivită pentru ea. De pildă:

„De se vor sfădi doi oameni și unul va lovi pe celălalt cu o piatră, sau cu pumnul, și acela nu va muri, ci va cădea la pat, de se va scula și va ieși din casă cu ajutorul cârjei, cel ce l-a lovit nu va fi vinovat de moarte, ci va plăti numai împiedicarea aceluia de la muncă și vindecarea lui.” (Ieș 21,18-19)

Spre deosebire de poruncile cazuistice, cele apodictice se remarcă prin formularea succintă, fără nuanțe contextuale, a sentinței. Aceeași faptă – omuciderea – în formulare apodictică:

„Cel ce lovește pe un alt om încât acela moare, trebuie să fie dat morții.” (Ieș 21,12)

Se poate constata cu ușurință că poruncile Decalogului sunt formulări de drept apodictic, care incriminează delictul, dar nu precizează pedeapsa pentru ele. De aceea, poruncile nu trebuie privite strict prin prisma juridică, ca norme de drept. Să ne gândim, de pildă, la câteva dintre poruncile Decalogului care vizează relațiile interumane: să nu ucizi, să nu furi, să nu mărturisești strâmb... Un judecător nu va putea aplica sentințe doar pe baza acestor porunci, ci va avea nevoie de alte precizări, care să se refere la persoana care a comis un delict, la pricinile pentru care s-a săvârșit fapta, la circumstanțele ei, pentru ca apoi să ia o decizie potrivită. Prin formularea lor generală, nelimitată în timp, poruncile Decalogului sunt mai degrabă principii *etice*. Ele au ca scop prezervarea integrității individului, a familiei și, implicit, a armoniei sociale. Poruncile Decalogului doresc să prevină fapte care ar afecta grav relațiile interumane dintr-o comunitate.

Pr. Conf. Dr. Constantin OANCEA

Cronică de carte

Cristian Fulaș, *Fâșii de rușine*, Ed. Gestalt Books & Vinea, București, 2015, roman, 272 p.

Cartea unei dependențe sau dependența precum o carte? Iată întrebarea care a stat la baza unei cronici a romanului *Fâșii de rușine* (să recunoaștem, un titlu clișeu, însă a cărui explicație de către autor în interiorul cărții ne satisface) pentru *Telegraful român* de la Sibiu.

Între atâtea adicții ale lumii contemporane, trebuie să venim cu niște răspunsuri plauzibile și, chiar mai mult – cred eu –, cu soluții. Cartea de față, o apariție în colaborare a tinerei Edituri Gestalt Books cu mai cunoscuta Vinea, pare să conțină ambele tipuri de soluții pe care le căutăm – atât cele practice: este, până la urmă, un pseudo-jurnal de *închisoare* (a se citi aici *clinică pentru dezalcoolizare*), cât și unele teoretice, teoretizate, cumva ascunse printre rânduri, dar așteptând să fie descoperite.

Povestea este una simplă: aceea a unui tânăr dependent de alcool și de droguri convins să intre într-o clinică privată pentru dezalcoolizare, și a luptei sale (sau nu?) de a rezista în program. Un mare plus al scrisului lui Cristian Fulaș este acela că este digerabil. Romanul se citește repede și păstrează acel procent de suspans care te ține în lumea construită de narator până la final, fără a te obosi, fără a te face, pe tine, cititorul, să treci peste anumite pagini, să mai sari de la un capitol la altul în dorința de a *termina cursa*, de a ajunge la *finish*. Plăcerea lecturii o aduce și narațiunea la persoana I. Avem o introducere *ex abrupto*

Rușinea de a privi în sus

de tip jurnal/*diary*, pe care o întâlnim, la noi, încă de la un Mihail Sebastian, din interbelic, iar în Europa – dacă mi se permite – în *Jurnalul lui Bridget Jones*: „Tremur. Fiecare fibră din corpul meu tremură, dar mai ales mâinile astea pe care nu le pot controla”. Introspecție și analiză, realitate și reverie, visul din timpul somnului și *plutirea* din timpul *folosirii* sunt tot atâtea argumente pentru o carte bună. Relația personajului principal cu sine însuși, felul în care interacționează cu celelalte personaje, dar și modul subtil în care sunt inserate *filosofii* sau *filosofări* ale autorului, mai degrabă implicat decât omniscient (cu excepția, în opinia mea, părților de poetizare, care pe mine nu m-au ajutat deloc, dimpotrivă, le-am găsit slabe și fără a-și afla vreun rost în construcția poveștii sau măcar a personajului), sunt și ele detalii asupra cărora cititorul se poate opri cu interes. Trăind precum un dependent tipic, între personaje a căror onomastică vorbește de la sine (David Jidanu, Mortu, Piticu, Monșer, apoi nea Trică, Toby, Ramza etc.), între beții din care nu își mai aduce aminte nimic și episoade de trezire, nicidecum de trezvie, scurte și confuze, într-o continuă nevoie de a se întoarce în lumea *clarității* dată de consumul de alcool și de diferite droguri, eroul romanului este *salvat*, din nou, dacă o putem privi ca pe o intervenție salvatoare, de – probabil – singurele personaje pozitive, domnul și doamna Popescu. Internat într-o clinică privată de recuperare, fără – practic – nicio promisiune de mai bine și – categoric – fără nicio perspec-

tivă de reabilitare ulterioară, personajul principal începe urcușul pe o golgotă a restaurării fără a-și dori neapărat o revenire, fără măcar a ști de ce și încotro se îndreaptă. *Excursia* sa de reabilitare, de dezalcoolizare, nu este una lină, este împletită cu episoade de cădere, cu dureri și cu spaime cu siguranță mai mari decât cele ale zilelor când *folosea*. Cade și se ridică ori cade și este ridicat. Nici el nu mai știe. În principal cade. Ori, în principal se ridică. „Zac de patru zile. Bolnav. Într-un sevrăj pe care aproape că nu mi-l puteam imagina, ceva din filme de groază. Am transpirat atât de abundent, încât mi s-au terminat toate tricourile.” Aceasta este povestea.

În final, aș motiva alegerea acestui roman (sau prima parte a sa, pentru că a fost tipărit deja un *follow-up*), în primul rând, prin aceea că dependența este un subiect care necesită maximă atenție din partea noastră. În al doilea rând, pentru că tipul acesta de roman – jurnal al unei dependențe – este foarte rar sau aproape imposibil de găsit pe piața literară românească. Apoi aș spune că îl consider un prilej de a învăța, un prilej de a reflecta, dar și unul de a ne delecta – dacă ne referim strict la modul în care este scrisă această poveste. Una peste alta, voi încerca – în această rubrică – să aduc în atenția dumneavoastră cărți care pot fi citite și precum simple exerciții ale plăcerii devoratorului de lectură de calitate, dar și dintr-o abordare interdisciplinară, cred eu, benefică și necesară în contemporaneitate.

Pr. Dr. Daniel Puia DUMITRESCU

Lect. Dr.
DANIEL MIHOC

• UNIVERS BIBLIC •

IERUSALIM (II)

În afară de acestea, Solomon a realizat multe alte lucrări publice, între care reținem pe cele de natură hidraulică (cetatea nu dispunea de izvoare suficiente) și construirea unor noi ziduri de apărare (prima dintre cele trei incinte descrise de Iosif Flaviu). În sec. VIII î.H., regele Ezechia construiește un al doilea zid pentru a proteja noul cartier care apăruse în partea de nord a cetății. Tot în timpul lui s-a realizat vestitul tunel care-i poartă numele și astăzi, destinat aducerii apei de la un izvor din afara zidurilor cetății (Izvorul Ghihon) până la un bazin special pregătit pentru stocarea apei (Scăldătoarea Siloamului), situat în Valea Tiropeon (cea care odată cu extinderea orașului ajunsese în mijlocul său: IV Regi 20, 20; II Paral 32, 2-4.30). Acest tunel a fost descoperit în 1880. Pe un perete al tunelului lui Ezechia se poate vedea o inscripție care dezvăluie metoda de construcție folosită în realizarea lui. Se pare că două echipe de muncitori au început să sape în stâncă din ambele capete ale tunelului, înaintând una spre cealaltă. Fiecare dintre echipe a lucrat cu teama de a nu rata întâlnirea cu tunelul celeilalte, până când fiecare a putut auzi loviturile de târnăcop ale celorlalți. A fost o realizare inginerescă remarcabilă, dată fiind nu numai lungimea de 533 metri a tunelului, ci și traseul său meandric. Unii arheologi cred că lucrătorii au urmat o fisură în stâncă prin care deja curgea un firicel de apă, dar nu există nicio dovadă pentru această ipoteză.

În ciuda extinderii suprafeței cetății, după moartea lui Solomon, strălucirea Ierusalimului începe să fie umbrată de evenimente triste care vor afecta iremediabil istoria poporului ales. Triburile din nord, discriminate ani de-a rândul, se separă de cele din sud în timpul domniei fiului lui Solomon, Roboam (935 î.H.). Ieroboam, conducătorul secesionistilor, și-a stabilit capitala succesiv la Sihem, la Penuel și la Tisra (III Regi 12, 1-25; mai târziu, în jurul anului 880, regele Omri o va muta în nou zidita cetate Samaria). Astfel, Ierusalimul rămâne capitală doar pentru locuitorii ținuturilor sudice ale țării, care vor forma un nou stat cunoscut ca Regatul lui Iuda, el cuprinzând pe lângă seminția (tribul) lui Iuda și pe cea a lui Veniamin (este posibil ca în hotarele acestui regat să fi fost inclus și tribul lui Simeon, al cărui teritoriu era situat la sud de Iuda, dar lipsa mărturiilor precise și mențiunea că Regatul lui Israel cuprindea zece triburi îi fac pe unii să ezite în a-l include alături de Iuda și Veniamin).

În anul 917 î.H., la nici jumătate de veac de la zidirea Templului, faraonul Șişac îl jefuiește ducând în Egipt „toate vistieriile casei Domnului și vistieriile casei domnești și scuturile de aur pe care le făcuse Solomon” (III Regi 14, 26). Este prima dintr-o serie de opt jafuri, pe care le va suporta Sfântul Lăcaș înainte de a fi distrus definitiv (586 î.H.) după cucerirea Regatului lui Iuda de către Nabucodonosor (IV Regi 25, 9u.). Îndată după distrugerea orașului, a fost organizată deportarea în Babilon a locuitorilor rămași în viață. În următorii cinci ani (până în 581 î.H.) vor fi exilați majoritatea locuitorilor Regatului lui Iuda.

În 539, Babilonul a căzut sub Cyrus al II-lea (cel Mare, 539-530). Acesta s-a prezentat ca un eliberator al popoarelor din cuprinsul fostului imperiu babilonian și, printr-un edict, a permis evreilor să se întoarcă în țara lor și să rezidească templul (II Paral 36, 22-23; Ezra 1, 1-6), iar pentru înzestrarea noului lăcaș, a retrocedat toate odoarele sfinte luate în Babilon de către Nabucodonosor (Ezra 1, 7-11). Prin aceste fapte, Cyrus a rămas ca o figură luminoasă în istoriografia iudaică, fiind văzut ca trimis de Dumnezeu pentru a sluji poporului Său. Cartea Isaia (mai precis, Deutero-Isaia) îl numește „păstorul” și „unsul” Domnului (Is 44, 28 și 45, 1).

Reconstrucția templului a început în anul 538, dar nu a putut fi încheiată decât în 516 î.H. Un rol important în ducerea la bun sfârșit a lucrărilor a avut guvernatorul Zorobabel, sub numele căruia va fi mai târziu identificat acest templu, arhiereul Iosua și profetul Agheu. Pe la

mijlocul sec. V î.H., Neemia, fost paharnic al regelui persan Artaxerxe I, reușește să refacă zidurile orașului. Se pare însă că acesta nu ocupa decât aproximativ jumătate din suprafața celui de dinaintea distrugerii, zidurile lui înglobând ceea ce fusese odinioară cetatea lui Solomon. În ciuda reformelor lui Ezra și a abilităților administrative ale lui Neemia, condițiile de viață din cetate nu o făceau atractivă și pentru evreii întorși din exil (Neem 11, 1-2).

Despre istoria Ierusalimului din următoarele veacuri și până la războiul Macabeilor avem foarte puține informații. În 332, Alexandru cel Mare a intrat în Ierusalim și a înglobat Țara Sfântă în vastul său imperiu. După moartea lui Alexandru (323 î.H.), Ierusalimul a intrat în componența Regatului Ptolemeic din Egipt (320 î.H.). În anul 198, stăpânii s-au schimbat, Țara Sfântă fiind ocupată de seleucidul Antioh al III-lea (cel Mare), care a arătat considerație față de iudei și religia lor. Însă urmașul său, Antioh al IV-lea (care și-a arogat titlul de Epifanes) a rămas în istoria iudaismului ca una dintre cele mai întunecate figuri („rădăcină păcătoasă”, I Mac 1, 10). El a profanat templul, jertfind un porc pe altarul acestuia, a interzis cultul iudaic, circumcizia și păzirea sabbatului. Mai mult, a poruncit ca până și deținerea unei copii a Sfintei Scripturi să fie pedepsită cu moartea. Iar porunca aceasta a și fost dusă la îndeplinire, mulți credincioși pierzându-și viața în aceste condiții. Ierusalimul și locuitorii săi au suferit în chip special nebunia regelui. Autorul cărții I Macabei scrie: „[Ostașii regelui] au prădat cetatea și au ars-o cu foc și i-au dărâmat casele și zidurile de jur împrejur; pe femei și pe copii i-au trimis în robie, iar vitele au intrat în stăpânirea lor” (1, 31-32). O nouă fortăreață a fost zidită pe locul unde se afla odinioară cetatea lui David (1, 33).

În acest context s-a declanșat revolta Macabeilor, care după trei ani de lupte au reușit să elibereze Ierusalimul și să redea templul cultului iudaic (164 î.H.). Cu doi ani înainte de izbucnirea revoltei (169 î.H.), sirienii au construit în Ierusalim o fortăreață, Acra, al cărei amplasament este încă necunoscut. Aceasta va rămâne ca un ghimpe în coasta Macabeilor până în anul 141, când, după un asediu prelungit, va cădea în stăpânirea lui Simon Macabeul.

Ierusalimul sub umbra vulturului roman

Timp de un secol de la eliberarea sa prin eforturile iudeilor conduși de Iuda Macabeul, Ierusalimul s-a bucurat de pace. În anul 63 î.H. însă, neînțelegerile dintre Hircan al II-lea și fratele său, Aristobol al II-lea, l-au adus pe generalul roman Pompei la porțile Ierusalimului. După un asediu de trei luni, Pompei a intrat în cetate și în templu. Curios să afle ce taine ascunde unicul sanctuar al iudaismului, a intrat și în spațiul preasfânt al templului, Sfânta Sfintelor, unde numai arhiereul și numai într-o singură zi din an putea intra.

Intrat sub stăpânirea Romei, Ierusalimul își păstrează în continuare statutul de capitală până la începutul administrației procuratoriale, în anul 6 d.H. În timpul lui Irod cel Mare (37-4 î.H.), a cunoscut o dezvoltare fără precedent datorită ambiției suveranului de a-și aduce regatul la strălucirea lumii elenistice față de care manifesta o admirație fără rezerve. El a ridicat palatul care îi va purta numele, în partea de vest a orașului; în partea de nord a templului a ridicat o fortăreață pe care a numit-o Antonia, după numele protectorului său. Un teatru și un hipodrom completau imaginea elenistică a orașului. În anul 20 î.H., Irod a început lucrările la cel mai ambițios proiect al său, reconstrucția templului din Ierusalim (Iosif Flaviu, *Antichități*, 15.2.1). Deși partea principală a edificiului a fost inaugurată cu șase ani înainte de moartea sa, Irod nu a apucat să vadă lucrările finalizate. Acestea se vor încheia abia în anul 63 d.H., cu doar șapte ani înainte de distrugerea totală și definitivă (70 d.H.).

Ierusalimul și-a păstrat statutul de capitală și după moartea lui Irod (anul 4 înaintea erei creștine), aici domnind Arhelau (4 î.H.–6 d.H.), fiul lui Irod care a primit partea cea mai importantă din regatul tatălui său. Odată cu detronarea lui Arhelau (6 d.H.) și instituirea administrației romane (6-41 și 44-66 d.H.), Ierusalimul și-a pierdut statutul de capitală, procuratorii având reședința la Cezareea, dar rămâne centrul Iudaismului datorită prezenței templului între zidurile sale.

Ierusalimul în Noul Testament

Deși cea mai mare parte a activității Mântuitorului s-a desfășurat departe de Ierusalim, totuși „Cetatea Sfântă” (Is 52, 1; Mt 4, 5; 27, 53) a avut privilegiul să fie martora celor mai importante evenimente din viața Sa și a Bisericii Sale. Cronologic, primul eveniment al Noului Testament are loc în Ierusalim. Slujind în templul lui Irod, preotul Zaharia primește bunavestire a nașterii Sf. Ioan Botezătorul (Lc 1, 5-22). La Ierusalim, magii sunt primiți de Irod, care află de la învățați locul nașterii lui Mesia (2, 1-6). În a patruzecia zi de la naștere, Pruncul Iisus este adus la templul din Ierusalim (Lc 2, 22-38). Apoi, în timpul copilăriei și adolescenței, face pelerinaje la Ierusalim împreună cu părinții (2, 41-49). În timpul activității Sale publice, Domnul urcă la Ierusalim de mai multe ori, cu ocazia unor sărbători. Probabil în primăvara anului 28 îl vindecă pe slăbănogul de la Scăldătoarea Vitezda (In 5, 1-47). În toamna anului următor petrece Sărbătoarea Corturilor la Ierusalim (In 7, 2) și în iarna aceluiași an (decembrie, anul 29), urcă din nou la Ierusalim pentru Sărbătoarea Înnoirii templului (Hanuka, In 10, 22). Ultimele zile dinaintea Patimilor, Domnul le-a petrecut la Ierusalim sau în apropierea acestuia (Mt 26, 1-27, 66; Mc 11, 1-15, 47; Lc 19, 29-23, 56; In 12, 12-19, 42). Aici a instituit Taina Sfintei Euharistii și tot aici a fost arestat, judecat, răstignit și îngropat (7 aprilie 30). Dintre arătările Domnului de după Înviere, cele mai multe se petrec în Ierusalim sau în apropierea Ierusalimului (Mt 28, 9-10; Mc 16; Lc 24; In 20). Despărțirea de ucenici va avea loc în imediata apropiere a Ierusalimului, pe Muntele Măslinilor (Lc 24, 50-52; Fapte 1, 9-12). După Înălțare, ucenicii rămân în Ierusalim (Fapte 1, 13u). Aici Se va pogori peste ei Duhul Sfânt la Cincizecime (Fapte 2, 1-4). Și tot aici, Biserica va face primii pași în împlinirea misiunii pe care i-a încredințat-o Domnul înainte de Înălțare. Aici au fost hirotoniți primii diaconi; aici a primit moarte martirică Sf. Ștefan (Fapte 7), Sf. Ap. Iacov, fratele lui Ioan (Fapte 12, 1-2), și Sf. Iacov, „fratele” Domnului, primul episcop de scaun al Bisericii (Hegesip, citat de Eusebiu de Cezareea, *Istoria bisericească*, 2.23.9 ș.u.; Iosif Flaviu, *Antichități*, 20.9.1). La Ierusalim s-a ținut primul sinod al Bisericii (48 d.H.) și tot aici va fi arestat Sf. Pavel, zece ani mai târziu (58 d.H.). În ciuda acestei istorii pline de evenimente minunate, Ierusalimul va dispărea pentru o perioadă de pe harta comunităților creștine. Cu puțin înainte de declanșarea războiului iudaic (66 d.H.), creștinii din Ierusalim au primit poruncă prin descoperire să părăsească cetatea și să se refugieze dincolo de Iordan, în cetatea Pella din Perea (Eusebiu de Cezareea, *Istoria bisericească*, 3.5.3).

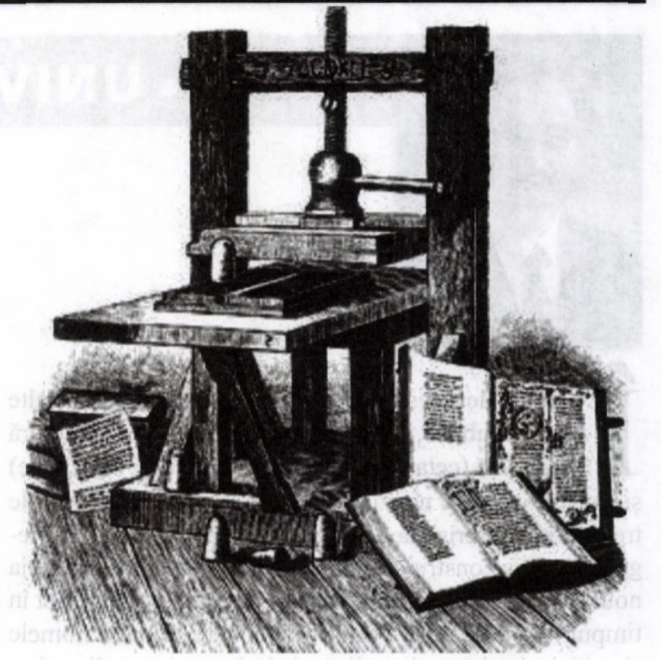
Dinastia de tipografi sibieni Barth – von Closius și cărțile românești ortodoxe transilvane apărute în tipografia omonimă (V)

Spre finalul secolului al XVII-lea, mai precis în ultimele decenii ale acestuia, asistăm la strădaniile municipalității din Sibiu de a moderniza tipografia orașului. Primul pas îl face faimosul comite al sașilor, Johann Zabanius – din 1698, Sachs von Hartenek –, în acea vreme notar provincial, care, aflat în delegație la Viena, ia legătura cu Pangratz Löbinger, turnător de litere, în vederea realizării unor litere și matrițe noi pentru tipografia sibiană. Între timp, mai precis la 19 august 1693, vine vestea că Löbinger nu mai are material în stoc, motiv pentru care cere, ca avans, jumătate din suma convenită, cu precizarea că marfa nu poate fi livrată mai devreme de patru ori chiar cinci luni [Liliana Popa, *Oameni și cărți în Sibiu de altădată. Tipografi și tiparite, bibliofili și biblioteci, librari și librării în mărturisiri documentare*, Hermannstadt-Sibiu, Schiller Verlag-Editura Schiller, 2010, p. 23].

Arcul cronologic al anilor 1660-1687 este marcat de activitatea tipografului Stephan Jüngling, iar amănunte despre ce a avut în posesie ori a valorificat aflăm din actul de partaj după decesul său, act de partaj încheiat la 4 octombrie 1687. De aici nu rezultă că ar fi fost posesorul unei tipografii, însă văduva sa va primi, la data de 27 februarie 1695, suma de 115 florini din partea municipalității sibieni pentru presa de tipărit și restul materialelor tipografice; posibil ca Jüngling să fi ținut în arendă tipografia orașului [Joseph Trausch, *Schriftsteller-Lexikon oder Biographisch-Literarische Denk-Blätter der Siebenbürger Deutscher*, III. Band, Kronstadt, 1871, p. 223].

La începutul secolului al XVIII-lea, Magistratul orașului – care nu era o persoană, ci un organ colectiv de conducere – decide metoda de valorificare a tipografiei, precizându-se într-un document ca *tipografia să nu fie cedată niciunei persoane particulare, ci, ca și până atunci, să fie păstrată pentru oraș*. Cu acest statut, tipografia este încredințată spre exploatare unor profesori aduși special în oraș pentru a reforma gimnaziul local, însă aceștia nu rămân mult timp locului, motiv pentru care aceasta este încredințată la doi meșteri, dintre care unul ne interesează în mod deosebit, fiind vorba despre Johann Barth. După puțină vreme, coechipierul lui Barth renunță la tipografie, ea fiind arendată, de acum pentru multă vreme, tipograful din „dinastia” Barth [Harald Roth, *Hermannstadt. Kleine Geschichte einer Stadt in Siebenbürgen*, Böhlau Verlag, Köln, Weimar, Wien, 2006, p. 88].

Primul membru al „dinastiei” a fost Johann Barth senior (aprox. 1670-1746), care a debutat în 1693, probabil învățând meserie de la Jüngling și (tot așa, probabil) luându-i apoi locul în tipografia arendată [*Beyträge zur Oettingischen politischen-kyrchlichen- und gelehrten Geschichte...*, Zweeten Theils 2. Sammlung, Oettingen, 1775, p. 321]. A fost urmat, în nobila-i misiune, de fiul său, Johann Barth jun. (1702-1782), de fiul acestuia, Petrus Barth (1740-1801), și fiul lui, Johann Andreas Barth (1773-1832). Începând cu anul 1793, tipografia Petrus Barth începe să publice seria calendarelor în limba română pe un arc cronologic

de o jumătate de secol. Tot acest vlăstar al neamului Barth va scoate, în întreaga-i activitate, nu mai puțin de 37 cărți românești, o realizare, să recunoaștem, lăudabilă pentru vremea respectivă și pentru timpurile acelea. Petrus va fi urmat de feciorul său, Johann-Andreas Barth (1773-1832), iar la trecerea sa la Domnul, tipografia va cunoaște un alt proprietar, în persoana ginerelui său, Johann Georg Samuel von Closius, din 1832. Ginerelul va publica periodicele *Siebenbürger Quartalschrift* (1859-1860) – primul număr al acestuia fiind cel din oct.-dec. 1859 [http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10000353_00003.html, accesat în 4.05.2016] –, respectiv *Hermannstädter Zeitung*, până în 1862, când ziarul va fi preluat de altcineva și tipărit de Th. Steinhauser [Trausch, *op. cit.*, p. 258]. Johann Georg Samuel von Closius va schimba numele tipografiei în Tipografia Closius, nume păstrat până în 1890, sediul fiind pe actuala str. Nicolae Bălcescu, la nr. 11.

**Dr. Constantin Ittu, cercetător științific
Profesor asociat Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu**

ÎNCEPUTURILE TIPARULUI ÎN ȚARA ROMÂNEASCĂ: activitatea tipografică de la Târgoviște (secolul al XVI-lea) (IV)

În privința elementelor de cronologie, anul este indicat după era bizantină (7016), urmat de „crugul soarelui 16, al lunii 5, indictionul 11, luna noiembrie, 10 zile”. Aceste elemente rare de cronologie în documentele Țării Românești se întâlnesc în cărțile tipărite de același meșter la Cetinie. Prin urmare, alături de menționarea Podunaviei, reprezintă o intervenție personală a tipografului. În aceeași ordine de idei, ar mai fi de menționat datarea neunitară care reiese din alăturarea anului „de la facerea lumii” 7016 cu celelalte elemente. Astfel, pe atunci, în Țara Românească era în uz stilul sau era bizantină, în care anul începea la 1 septembrie, ca și anul bisericesc. Prin urmare, anul 7016 ar corespunde cu 1507 din era creștină, dată la care Mihnea cel Rău, sub a cărui domnie s-a încheiat tipărirea, încă nu era domn, iar Radu cel Mare trăia. În consecință, din anul 7016 vom scădea 5508, și nu 5509 ani pentru a afla anul erei creștine. Altfel spus, Macarie avea în minte calcularea anului după stilul de la 1 ianuarie, stil cu care era obișnuit de la Veneția și de la Cetinie. Neconcordanțe apar și în cazul celorlalte elemente. De pildă, crugul soarelui 16 corespunde cu anul 1508, însă crugul lunii 5 corespunde cu 1507; indictionul 11, după era bizantină, corespunde cu intervalul de la 1 septembrie 1507 la 31 august 1508, deci datarea nu este nici unitară nici exactă. Anul este calculat după stilul de la 1 ianuarie, iar data corectă a terminării *Liturghierului* este 10 noiembrie 1508 [Tabelele pentru aceste elemente suplimentare de cronologie, în vol. *Documente privind istoria României*, I, p. 637 și urm., iar indictionul, la p. 412; vezi și P.P. PANAITESCU, „Liturghierul lui Macarie (1508)”, pp. 284-285]. Mai trebuie menționat faptul că în cursul tipăririi s-au făcut unele corecturi, după ce unele exemplare au fost terminate. Așa de pildă, între Tabla de materii și text există deosebiri în privința titlurilor; apoi, în textul celui de-al doilea caiet sau fascicul s-au strecurat și alte greșeli și omisiuni. Această situație a făcut autoritatea

bisericească ce supraveghea tipărirea să dispună tragerea unui alt tiraj, în care s-au operat corecturile necesare [Detalii amănunțite în lucrarea, deja citată, a marelui istoric P.P. PANAITESCU, „Liturghierul lui Macarie (1508)”, pp. 285-290].

A doua carte tipărită de ieromonahul Macarie a fost *Octoihul* sau, așa cum este numită în epilog cu un termen slavon, *Osmoglasnic* [P.P. PANAITESCU, „Liturghierul lui Macarie (1508)”, pp. 317-318; I. BIANU și Dan SIMONESCU, *Bibliografia românească veche*, t. IV, p. 166]. A ieșit de sub tipar în 26 august 1510, sub domnia lui Vlad cel Tânăr (sau Vlăduț, 1510-1512). Este un tip rar și puțin obișnuit al acestei cărți. Cuprinde cântările de la Vecernie și Utrenie pe glasul I pentru toate zilele săptămânii, iar pe glasurile 2-8, doar pentru zilele de sâmbătă și duminică. Este, prin urmare, un Octoih mixt, căci un Octoih mare cuprinde cântările celor opt glasuri pentru toate zilele săptămânii, iar un Octoih mic cuprinde cântările respective doar pentru zilele de sâmbătă și duminică. Acest cuprins aparte s-a datorat fie manuscrisului muntelesc ce îi va fi slujit de izvod, fie unor probleme tehnice sau financiare care n-au îngăduit imprimarea unui Octoih mare complet, și astfel s-a ajuns la o soluție de compromis [P.P. PANAITESCU, „Octoihul lui Macarie (1510) și originile tipografiei în Țara Românească”, în *BOR*, 57, 1939, nr. 9-10, pp. 528-550 (și extras, 28 p. + 2 pl.)].

Observăm că epilogul *Octoihului* lui Macarie este aproape identic cu prefața lucrării omonime pe care o tipărise la Cetinie în 1494. Deosebiri constau în eliminarea unui pasaj din postfața cărții muntenești în care se făcea aluzie la pustiirea țării de către turci, fapt care determina-se și împușinarea cărților. În schimb, epilogul *Octoihului* târgoviștean conținea justificarea morală a editării, pentru folosul cititorului, și adaosul cu rugăciunea ca în lumea de aici să dobândim „pace și miluire”, care lipsește din textul munteștean. Mai reținem faptul că, spre deosebire

de epilogul din *Liturghier*, în cel din *Octoih*, Macarie se exprimă la persoana I, poate ca un semn al aprecierii de care se va fi bucurat după prima tipăritură. Este poate încă o dovadă că același ieromonah Macarie a lucrat și la Cetinie și la Târgoviște [Mitropolitul Tit Simeonea, „Epilogul din Octoihul slavon (Dealul, 1510) și identitatea de tipograf a lui Macarie din Țara Românească (1508-1512) cu Macarie din Muntenegru (1493-1496)”, în *Mitropolia Olteniei*, 22, 1970, nr. 7-8, pp. 605-620, unde autorul consideră că sunt persoane distincte].

A treia carte a ieromonahului Macarie imprimată la Târgoviște a fost *Tetraevanghelul* (sau *Tetraevangheliarul*). Așa cum reiese din epilog, tipărirea s-a încheiat la 25 iunie 1512, în primul an al domniei lui Neagoe Basarab (febr. 1512-15 sept. 1521). Cuprindea cele patru Evanghelii așezate în ordinea canonică din Noul Testament: Matei, Marcu, Luca și Ioan. Prin urmare, textul nu era împărțit în pericope, așa cum îl avem astăzi, ci, pe marginea filelor, erau indicate întinderea pericopelor (zaceale) și când anume se citește. Importanța *Tetraevanghelului* constă în faptul că este prima ediție tipărită a acestei cărți pentru toți creștinii ortodocși ce foloseau limba slavă ca limbă liturgică. Cartea are un format mai mare, cu 42 de rânduri pe pagină. Se pare că a cunoscut două tiraje: unul a fost imprimat pe hârtie obișnuită, iar celălalt tiraj, de lux, poate mai redus, dar și mai scump, a fost imprimat pe pergament, fiind împodobit manual cu frontispicii și inițiale ornate. S-au folosit aur și culori vii: carmin, verde, albastru, încât, la prima vedere, lăsa impresia unui manuscris iluminat. Un astfel de exemplar a fost considerat de către Nicolae Iorga ca aparținând lui Neagoe Basarab [Nicolae Iorga, *Istoria literaturii române*, vol. și ed. cit., p. 140].

**Pr. Lect. Univ. Dr. Radu TASCOVICI,
Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sfânta Muceniță
Filoteia”, Universitatea din Pitești**

SPOVEDANIA ALTFEL (II)

PERIOADA ȘCOLARULUI MIC

Am putea aprecia că, de-a lungul întregii sale vieți, persoana umană urmează un traseu al maturizării. Conform DEX-ului, maturitatea este „coacere” și echivalează cu o bogată și profundă experiență de viață, manifestată în stadiul intermediar dintre tinerețe și bătrânețe. S-ar părea că maturitatea include o zonă distinctă și bine definită în raport cu alte etape ale vieții.

În continuare, punem conceptul maturității sub lupa dinamică a maturizării, înțelegând ca proces început odată cu nașterea și confluent cu întreaga viață. Pentru aceasta este necesară o revenire comprehensivă la începutul vieții.

După ce copilul se naște este omnipotent și omniprezent. Copilul este iubit, îngrijit și hrănit fără să fie nevoie ca el să miște măcar un deget pentru toate acestea. La cel mai mic semn, mama este lângă el punându-l la piept și liniștindu-l cu bătăile inimii, pe care oricum le auzea încă din perioada intrauterină. Pe de altă parte, copilul percepe totul ca pe o prelungire a lui însuși. El nu se mișcă spre nimic și totul este lângă el și pentru el când are nevoie.

Însă, cu timpul, copilul observă că biberonul mai întârzie câteodată și că mama își face apariția numai după un timp. În plus, mama pleacă de lângă el împreună cu tata și astfel copilul începe să conștientizeze că nu numai el este centrul universului.

Este vorba despre ceea ce Karl Gustav Jung numește „procesul de individuație” (Adrian Nuță, *Psihologia cuplului*, Editura Sper, 2006, p. 91). Copilul începe să-și dea seama de alteritate. Nevoile nu-i mai sunt satisfăcute imediat și, astfel, își face apariția plânsul ca instrument ce reclamă împlinirea nevoilor. El își dă seama că atunci când face un anumit lucru părinții reacționează într-un anumit fel. Zâmbetul mamei reprezintă o recompensă pentru ceva ce face el.

Așa se dezvoltă „comportamentul de atașament” (John Bowlby), care se imprimă în structura personalității viitorului adult (Adrian Nuță, *Inocență și închipuire. Psihologia relației de cuplu*, Editura Sper, București, 2001, pp. 92-93). Cu alte cuvinte, copilul își dezvoltă strategii prin care, pentru a obține ceva, face un anumit lucru. Tendința va fi ca ori de câte ori viața se va manifesta în situații ce vor aduce aminte de copilărie, persoana să reacționeze și să răspundă la fel ca în copilărie. Este vorba aici de perpetuarea fuziunii inițiale copil-mamă. Pe măsură ce crește, copilul interiorizează figura maternă și apoi o proiectează asupra celor din jur în diferite perioade ale vieții.

În concluzie, copilul descoperă că este diferit de ceilalți membri ai familiei și curând va descoperi că lumea este compusă din tot felul de persoane diferite de el și între ele însele. Pe măsură ce va descoperi fenomenul alterității, copilul se va percepe pe el însuși ca fiind independent.

Independența tot mai intens cucerită și exprimată de-a lungul vieții este sinonimă cu procesul perpetuu al maturizării personale. Așadar, cel puțin din acest punct de vedere, maturizarea (proces dinamic și neîntrerupt de autocunoaștere și dezvoltare personală) nu este tot una cu maturitatea (etapă statică și definită biologic).

Persoana experimentează de-a lungul întregii vieți nivele diferite ale maturizării (Ioana Lepădatu, *Psihologia vârstelor – ciclurile de creștere și dezvoltare*, Editura Psihomedica, Sibiu-Brașov, 2008, p. 120). Putem spune astfel că preșcolarul a atins un anumit nivel de independență, de individuire, sau că adolescentul a ajuns la un moment de manifestare a maturizării corespunzător vârstei și așa mai departe cu toate vârstele.

Acum ne vor referi la cazul strict de înaintare pe calea maturizării și a independenței a școlarului mic (6-9/10 ani). Vom vedea caracteristicile sufletești și trupești de vârstă ale școlarului mic și cum, în funcție de acest lucru, se poate desfășura actul spovedaniei raportat la aceste caracteristici.

Pentru școlarul mic, parametrii maturizării se înregistrează la nivel fizic, emoțional și intelectual. Fizic – realizarea unor indicatori biologici, emoțional – vizează trebuințele de independență și cooperare și intelectual

– operativitatea gândirii, memoria, atenția, creativitatea și imaginația, limbajul.

Factorii maturizării sunt familia, grădinița, școala, mediul și, de ce nu, Biserica. Nu de puține ori în ultima vreme, s-a accentuat rolul colaborării tridimensionale dintre Familie – Biserica – Școală. Când copilul vine la spovedit, el a suferit deja o multitudine de influențe educaționale. Acest copil are deja o anumită părere despre ceea ce se întâmplă la spovedanie și la această părere au contribuit diferite informații și experiențe de viață.

Pentru școlarul mic, parametrii maturizării se înregistrează la nivel fizic, emoțional și intelectual. Fizic – realizarea unor indicatori biologici, emoțional – vizează trebuințele de independență și cooperare și intelectual – operativitatea gândirii, memoria, atenția, creativitatea și imaginația, limbajul.

Factorii maturizării sunt familia, grădinița, școala, mediul și, de ce nu, Biserica. Nu de puține ori în ultima vreme, s-a accentuat rolul colaborării tridimensionale dintre Familie – Biserica – Școală.

De aceea, se impune cu atât mai mult ca atunci când școlarul mic vine la spovedanie el să fie oarecum integrat deja în viața religioasă, participând la diferite cercuri de pictură sau de dezvoltare personală și creativă sub egida Bisericii. De fapt, ceea ce se întâmplă în cadrul acestor cercuri la Biserica reprezintă varianta non-formală a cadrului școlar formal: în ambele locuri se dezvoltă spiritul de cooperare și se pun în valoare algoritmi sau etape succesive pentru realizarea sarcinilor formativ-informative. Să nu uităm că în această perioadă se manifestă și fenomenul adultismului ca „dorință a copilului de a fi cât mai asemănător cu părinții” sau cu alte figuri semnificative care intră în câmpul de experiență formativ-educatională a copilului.

Odată ajuns la scaunul spovedaniei, preotul este conștient de aceste lucruri și de universul interior al copilului care este plin de contradicții (Ioana Lepădatu, *Psihologia vârstelor...*, p. 120):

– **contradicții între dorințe, aspirații și rezultate.** Perioada școlarului mic nu este una a performanțelor de niciun fel

și, ca atare, așteptările adulților le pot crea copiilor nemulțumiri suplimentare. Copiii pot avea diferite scăderi de la ceea ce părinții numesc a fi corect și bun, scăderi atitudinal-comportamentale pe care le mărturisesc în fața preotului.

Deși aceste scăderi nu trebuie încurajate, dacă preotul îi etichetează unilateral pe copii ca fiind altfel decât ascultători, cumiști și buni, atunci înseamnă că nu se are în vedere *trebuiețurile lor de independență* corespunzătoare vârstei și pe care copiii încearcă să o manifeste și în acest fel. Ei încearcă să-și hrănească astfel nevoia de diferențiere și autonomie.

– **contradicții între așteptări și evaluări.** Copiii sunt acum în stadiul în care fac operații și respectă reguli sau pași de calcul. Indiscutabil, regulile sunt condiții sine qua non ale dezvoltării copilului. Numai că regulile sunt domeniul lui „trebuie”. Evaluarea vine în urma respectării acestor reguli. Autonomia și independența copiilor este astfel înregimentată.

Dacă preotul dorește să-l îndemne pe copil să meargă la Biserica, atunci trebuie să iasă din zona lui „trebuie” și să intre în cea a lui „a putea” sau „a vrea”. E mai corespunzător cu libertatea și autonomia lui. „Cât timp vrei (sau cât poți) să stai la Biserica? O oră și jumătate sau o oră?” – ar putea fi o întrebare. Indiferent de răspuns, obiectivul este atins: copilul este îndemnat în mod adecvat să meargă la Biserica.

Se impune a fi atenți și la canon. Pentru copii noțiunea de „canon” poate fi încărcată cu o semnificație evaluator-punitivă. Acest aspect se poate datora și informațiilor pe care copiii le primesc de la părinți. Pedepsa nu face bine în nicio situație. *Pedapsa doar învinovățește, scade stima de sine a copilului, crește dependența față de ceilalți și nu-și mai recunosc propriile nevoi și trebuiețe de frica evaluării negative.*

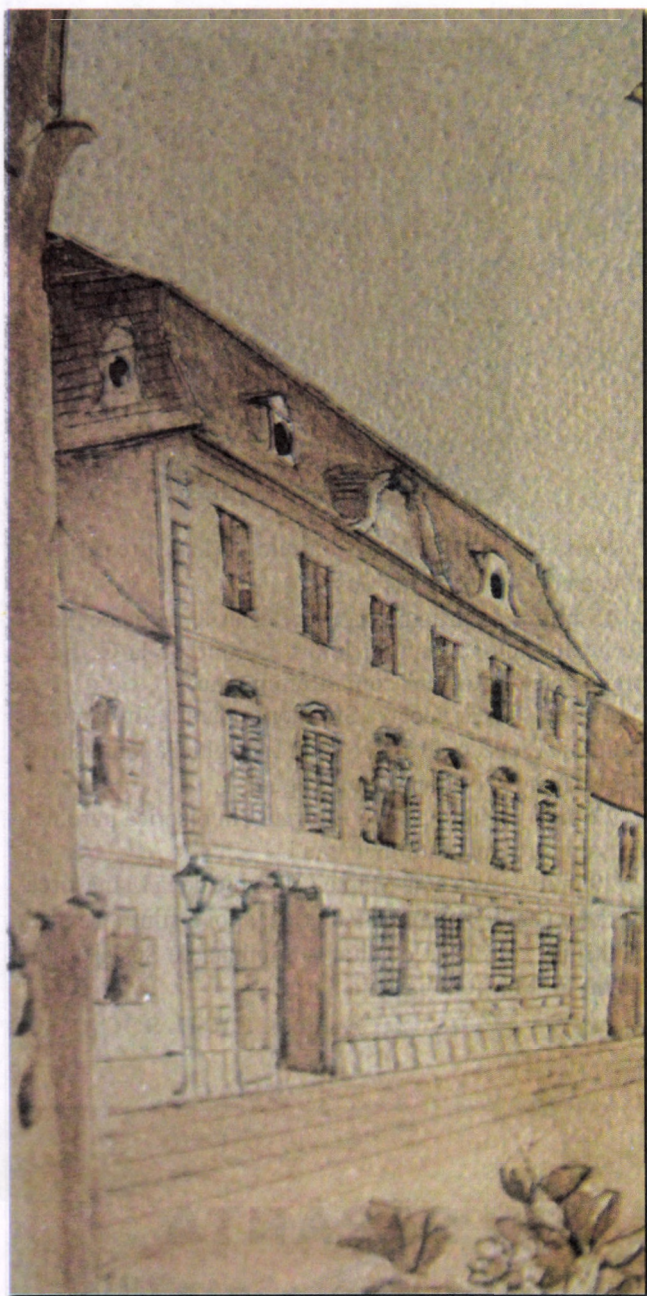
– **contradicții între mitul copilăriei și realismul vieții** în care acționează noi modele sociale de a gândi, simți și aspira. În această perioadă copilul iese din microcosmosul familial, mai confortabil, și intră în macrocosmosul social, mai larg, care are exigențele și provocările lui. Conflictualitatea copilului se manifestă acum interior și, uneori, și exterior.

La spovedanie el poate mărturisi conflictele pe care le are cu colegi, prieteni sau cu alte persoane. Se înțelege că deși expresiile conflictualității nu trebuie justificate, se pot accepta, totuși, circumstanțe atenuante legate de „procesul de individuație”, care merge pe linia de mijloc dintre cooperare și independență.

Așadar, maturizarea ca dobândire treptată a independenței persoanei începe încă de la naștere și imediat după aceea, manifestându-se în diferite forme de-a lungul întregii vieți.

Pr. Dr. Ciprian BĂLBĂ

• TELEGRAFUL EVENIMENT •

MANIFESTĂRILE ACADEMICE DEDICATE ÎMPĂLİNIRII CELOR 230 DE ANI DE ÎNVĂȚĂMÂNT TEOLOGIC LA SIBIU

de binecuvântare din partea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

Au urmat discursul IPS Mitropolit Laurențiu, al oaspeților din țară și din străinătate, al prefectului de Sibiu, Vasile Cristian Roman și al primarului interimar de Sibiu, Astrid Fodor. Președintele senatului Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă, a oferit o distincție din partea instituției clujene pentru facultatea sibiană, iar pr. acad. prof. dr. Mircea Păcurariu a vorbit despre cele mai importante momente din viața învățămîntului teologic ortodox de la Sibiu. De asemenea, a fost lansat volumul „230 de ani de învățămînt teologic ortodox la Sibiu” al părintelui Păcurariu, reeditat recent la Editura „Andrei” și, iar la final s-a prezentat albumul fotografic și documentar „Vocație și dăinuire. Învățămînt teologic ortodox la Sibiu, 230 de ani de istorie (în chipuri și icoane)”.

Manifestările au continuat cu prelegerea festivă a arhid. prof. univ. dr. Ioan I. Ică jr, intitulată „Relevanța învățămîntului teologic pentru lumea contemporană”, iar ziua se încheie cu un concert aniversar al studenților teologi, eveniment ce se desfășoară în această seară de la ora 19.00, la Sala „Thalia”.

Manifestările au continuat în ziua următoare cu Simpozionul internațional „Relevanța învățămîntului teologic pentru lumea contemporană”, iar miercuri și joi a avut loc un simpozion al studenților și masteranzilor, un simpozion al doctoranzilor, precum și sesiuni de comunicări din partea profesorilor din străinătate.

În a treia zi a manifestărilor dedicate împlinirii a 230 de ani de la înființarea învățămîntului teologic de la Sibiu, au avut loc un simpozion al studenților și masteranzilor, pre-

cum și un simpozion al doctoranzilor. Întâlnirea studenților și a masteranzilor teologi a fost condusă de asist. univ. dr. Corina Grecu. Tinerii teologi au avut posibilitatea să dezbată diferite subiecte de actualitate legate de activitățile academice, duhovnicești și culturale puse la dispoziția studenților Facultății de Teologie Ortodoxă din Sibiu. Manifestările au continuat apoi cu simpozionul semestrial al doctoranzilor.

„Aceste manifestări au fost gândite pentru ca studenții noștri să poată beneficia de prezența oaspeților noștri, profesori din țară și din străinătate, pentru a-și îmbunătăți cunoștințele teologice pe diferite sfere de acțiune, pe diferite sfere de preocupare. Doctoranzii noștri organizează o întâlnire în fiecare semestru. Sperăm ca și din aceste manifestări, atât studenții, cât și masteranzii și doctoranzii să aibă un mare folos, să se bucure de manifestările științifice pe care noi le desfășurăm și să fie și ei parte a acestor manifestări”, ne-a spus pr. Nicolae Chifăr.

Simpozionul doctoranzilor de la facultatea sibiană a avut titlul „Rolul educației religioase și al învățămîntului teologic în societatea contemporană”. În prima parte a simpozionului, participanții au avut posibilitatea să asculte prelegerea profesorului emerit Adolf Martin Ritter de la Universitatea din Heidelberg, Germania, invitat de seamă al Facultății de Teologie din Sibiu la manifestările academice din această săptămână.

Simpozionul a continuat cu prezentările referatelor elaborate de doctoranzi pentru această întâlnire academică. Referatele vor fi publicate în următorul număr al revistei „Studia Doctoralia Andreiana”, o publicație înființată pentru doctoranzii teologi de la Sibiu.

Ștefan MĂRCULEȚ

Manifestările academice dedicate împlinirii celor 230 de ani de la înființarea învățămîntului teologic ortodox de la Sibiu au început astăzi, 16 mai, fiind precedate de Sfânta Liturghie oficiată în Catedrala mitropolitană de Preasfințitul Visarion, Episcopul Tulcii, împreună cu un sobor de preoți și diaconi format din cadre didactice de la facultatea menționată. La Sfânta Liturghie au participat Înaltpreasfințitul Laurențiu, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului, Înaltpreasfințitul Calinic, Arhiepiscopul Argeșului și Muscelului, Preasfințitul Andrei, Episcopul Covasnei și Harghitei, Preasfințitul Daniil, Episcop loctiitor al Episcopiei Dacia Felix, și Preasfințitul Varlaam Ploieșteanul, Episcop-vicepatriarhal.

Au fost prezenți la slujba religioasă rectorul Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, prof. univ. dr. Ioan Bondrea, rectorul Academiei Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu” din Sibiu, prof. univ. dr. general Ghiță Bărsan, decani și cadre didactice de la alte universități din țară și străinătate, studenți teologi și numeroși alți oaspeți.

După Sfânta Liturghie, IPS Mitropolit Laurențiu și soborul slujitor au oficiat un parastas pentru toți profesorii de Teologie de la Sibiu care au trecut la Domnul.

În Aula „Mitropolit Ioan Mețianu” a Facultății de Teologie s-au deschis manifestările prin cuvântul de bun-venit al decanului instituției, pr. prof. univ. dr. Nicolae Chifăr. PS Episcop Varlaam Ploieșteanul a citit mesajul de felicitare și

COLEGIUL DE REDACȚIE

Senior-editori: Pr. Academician Mircea Păcurariu; Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan. **Secretar de redacție:** Dr. Emanuel Tăvală. **Membri:** Pr. Conf. Dr. Constantin Necula, Conf. Dr. Lucian Grozea, Diac. Dr. Ștefan L. Toma, Pr. Dr. Cristian Muntean, Pr. Dr. Vasile Gafton. **Responsabil ediție online:** Dr. Dragoș Boicu.

ISSN 1223-8392

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se primesc pe adresa: Redacția „Telegraful Român”, 550179 – Sibiu, str. Mitropoliei, nr. 35; e-mail: telegrafulroman@yahoo.com. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

ABONAMENTUL pentru anul 2016 este de 48 lei; cod IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001. BCR Sibiu, str. Emil Cioran, nr. 1. Cod fiscal 44 79 403.

Tiparul executat la *Tipografia Șaguniana* – Sibiu

REDACTOR-ȘEF:

Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA